

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Sociální práce

Studijní obor: Penitenciární péče

TREST SMRTI CAPITAL PUNISHMENT

Bakalářská práce: 10-FP-KSS- 4027

Autor:

Marika PALMEOVÁ

Podpis:

Vedoucí práce: doc. Ing. Jiří Vacek, CSc.

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
60	6	3	15	16	1 + 1 CD

V Liberci dne: 20. dubna 2011

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(pro bakalářský studijní program)

pro (kandidát): Marika Palmeová
adresa: Sídliště 539, 463 62 Hejnice
studijní obor (kombinace): Penitenciární péče
Název BP: **Trest smrti**
Název BP v angličtině: **Capital Punishment**
Vedoucí práce: doc. Ing. Jiří Vacek, CSc.
Konzultant:

Termín odevzdání: duben 2011

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování BP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 1. 4. 2010

děkan

vedoucí katedry

Převzal (kandidát): Marika Palmeová

Datum:

4. 6. 2010

Podpis:

Název BP: TREST SMRTI

Vedoucí práce: doc. Ing. Jiří Vacek, CSc.

Podpis:

Cíl: Charakterizovat postoje občanů Libereckého kraje k trestu smrti a tyto postoje analyzovat s ohledem na věk, pohlaví, dosažené vzdělání a náboženskou příslušnost respondentů.

Požadavky: Získávání dat, jejich zpracování, formulace a interpretace výsledků.

Metody: Dotazník

Literatura: FOUCAULT, M. *Dohlížet a trestat: Kniha o zrodu vězení*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Dauphin, 2000. ISBN 80-86019-96-9.

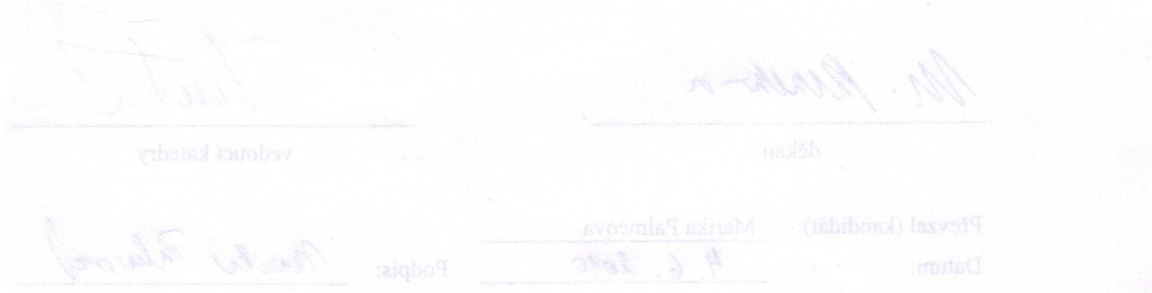
MONASTIER, M. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. 1. vyd. Praha: Rybka Publishers: Knižní klub, 1998. ISBN 80-86182-05-3.

SCHREIBER, H. *Trest smrti v dějinách lidstva*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 2008. ISBN 978-80-206-0975-5.

SVÁTEK, J. *Dějiny poprav a katů v Čechách*. 1. vyd. Praha: Havran, 2004. ISBN 80-86515-45-1.

TROMBLEY, S. *Popravy podle protokolu: Kontraverzní a šokující pohled na americký průmysl absolutního trestu zevnitř*. 1. vyd. Brno: Schneider, 1994. ISBN 80-85796-02-3.

VOREL, J. – ŠIMÁNKOVÁ, A. – BABKA, L. *Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech. Díl II*. 1. vyd. Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2004. ISBN 80-86621-05-7.

Čestné prohlášení

Název práce: Trest smrti
Jméno a příjmení autora: Marika Palmeová
Osobní číslo: P07000402

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložila elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedla jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 20. dubna 2011

Marika Palmeová

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce panu doc. Ing. Jiřímu Vackovi, CSc. za cenné rady a konstruktivní připomínky. Děkuji mu rovněž za to, že mne při psaní práce nenechal zahálet a dokázal povzbudit. Ráda bych také poděkovala své rodině a nejbližším, bez nich by nic nemělo smysl.

Název bakalářské práce: Trest smrti

Jméno a příjmení autora: Marika Palmeová

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2010/2011

Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Jiří Vacek, CSc.

Anotace

Bakalářská práce se zabývala závažným tématem trestu smrti v kontextu dnešní společnosti. Kromě teoretické základny vycházela z postojů veřejnosti k této problematice. Jejím cílem bylo charakterizovat postoje občanů Libereckého kraje k trestu smrti a tyto postoje analyzovat s ohledem na věk, pohlaví, dosažené vzdělání a náboženskou příslušnost respondentů. Práci tvořily dvě stěžejní oblasti. Jednalo se o část teoretickou, která pomocí zpracování a prezentace odborných zdrojů mimo to, že popisovala a objasňovala základní pojmosloví z této oblasti, zabývala se dále širší problematikou absolutního trestu. Praktická část práce zjišťovala pomocí dotazníku distribuovaného mezi stovku náhodně vybraných občanů Libereckého kraje postoje občanů k trestu smrti. Výsledky ukázaly, že většina občanů Libereckého kraje jsou zastánci trestu smrti, ale také to, že značná část občanů Libereckého kraje nemá na trest smrti jednoznačný názor. Tato zjištění vyústila v konkrétní navrhovaná opatření v oblasti trestního zákonodárství, prevence a osvěty. Za největší přínos práce vzhledem k řešené problematice bylo možné považovat zjištění, že trest smrti je tématem, kterým se veřejnost zaobírá, není jí lhostejné, a že současný legislativní stav a absence trestu smrti v českém právním řádu v podstatě neodráží potřeby, přání a tendence české veřejnosti.

Klíčová slova: trest smrti, hrdelní zločin, účel trestu, poprava, delikt, trestání, pachatel, odsouzený, způsoby vykonání trestu smrti, argumenty pro a proti trestu smrti

Title of Bachelor Thesis: Capital Punishment

Summary:

Bachelor thesis dealt with a major issue of the death penalty in the context of today's society. In addition of the theoretical base, the bachelor thesis was based on the societal attitudes towards this issue. Its aim was to characterize the attitudes of the Liberec Region's citizens towards the death penalty and analyze these attitudes with regard to age, sex, educational level and religious affiliation of respondents. The work consisted of two main parts. It was the theoretical part, which with the aid of processing and presentation of expert sources, besides it described and explained the basic terminology in this area, it also dealt with the broader issue of capital punishment. The practical part of the thesis surveyed – using a questionnaires distributed among the hundred randomly selected citizens of Liberec Region - attitudes to death penalty. The results showed that a majority of the Liberec Region's citizens are exponents of capital punishment, but also that a significant proportion of citizens of Liberec Region doesn't have a clear view of the death penalty. These findings resulted in concrete measures proposed in the field of criminal legislation, prevention and education. The greatest contribution of the thesis in relation to solved problems can be considered a finding that the death penalty is a topic which deals with the public, is not indifferent, and that the current legislative situation and the absence of capital punishment in the Czech law doesn't reflect the needs, desires and trends of the Czech public in fact.

Keywords: death penalty, a capital crime, the purpose of punishment, execution, offense, punishment, offender, prisoner, means the death penalty, arguments for and against capital punishment

ÚVOD.....	9
TEORETICKÉ VÝCHODISKO PRÁCE	11
1 Teorie trestu.....	11
1.1 Trest a jeho účel	12
1.2 Absolutní trest	14
2 Stručné zamýšlení nad historií trestu smrti.....	14
2.1 Absolutní trest v bývalém Československu	15
3 Současnost trestu smrti ve světě.....	16
3.1 Popravy dětí	18
4 Argumenty pro a proti trestu smrti	18
4.1 Argumenty pro trest smrti	19
4.2 Argumenty proti trestu smrti	21
5 Nejčastější způsoby vykonání trestu smrti.....	23
5.1 Smrtící injekce.....	25
5.2 Elektrické křeslo.....	27
5.3 Plynová komora.....	28
5.4 Zastřelení	29
5.5 Oběšení, pověšení.....	30
PRAKTICKÁ ČÁST	31
6 Cíl praktické části.....	31
6.1 Předpoklady průzkumu	31
7 Použité průzkumné metody	32
8 Popis zkoumaného vzorku.....	33
8.1 Charakteristika regionu	33
8.2 Popis zkoumaného souboru.....	35
9 Výsledky průzkumu a jejich interpretace	37
9.1 Průběh průzkumu	37
9.1.1 Pilotáž.....	37
9.1.2 Vlastní průzkum	38
9.2 Vyhodnocování položek dotazníku	39
9.3 Ověření platnosti předpokladů	45
10 Shrnutí výsledků praktické části.....	48
ZÁVĚR.....	51
NÁVRH OPATŘENÍ.....	54
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	56
SEZNAM PŘÍLOH	58

ÚVOD

Pro jednoho nepřijatelný, pro druhého vítaný a požadovaný, pro valnou většinu pak téma do diskuse. Trest, který je vykonáván od dob dávné minulosti, a již tolikrát našel své uplatnění, a stejně tak již tolikrát neměl být vykonán. Trest, který má velké množství příznivců a zrovna tak velké množství odpůrců. Trest, který je tak zásadní, tak absolutní, že jiného podobného není...to je trest smrti.

Ačkoliv v celosvětovém měřítku převažuje, a to zejména v posledních letech, tendence absolutní trest z legislativního rámce jednotlivých zemí vypouštět, případně jej neukládat či takovýto trest, jenž byl uložen, nevykonat, zejména laická veřejnost často volá po zavedení absolutního trestu, po jeho ukládání a vykonávání.

Tématem předložené bakalářské práce je problematika absolutního trestu nejdříve v obecné rovině a následně v českém prostředí. Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. V její teoretické části se pokusíme vymezit pojem absolutního trestu, zabývat se jeho historií, argumenty hovořícími pro i proti němu, jakož i jednotlivými – nejčastějšími – technikami vykonání tohoto trestu. V praktické části práce prostřednictvím vzorku respondentů tvořeném občany Libereckého kraje zjišťujeme postoj české populace k trestu smrti. Jsou zde představeny výsledky průzkumu založeného na užití vysoce efektivní techniky sběru dat, a to dotazníku. Téma bakalářské práce bylo zvoleno s ohledem na jeho neustálou diskutovanost, výraznost a rozporuplnost.

Cílem předložené bakalářské práce není srovnávat pozitiva a negativa absolutního trestu, i když se jednotlivými argumenty pro a proti trestu smrti také zabývá. Neklade si za cíl ani najít jednoznačnou odpověď na otázku, zda má mít trest smrti své místo v trestním zákoně České republiky a zda mají mít čeští soudci možnost ukládat tento trest jako plnohodnotnou trestní sankci. Cílem předložené bakalářské práce je charakterizovat postoje občanů Libereckého kraje k trestu smrti, tyto postoje analyzovat s ohledem na věk, pohlaví, dosažené vzdělání a náboženskou příslušnost respondentů.

Předmětem bádání předložené bakalářské práce tak je zjistit, zda by občané Libereckého kraje souhlasili se znovuzavedením trestu smrti pro pachatele nejzávažnějších trestných činů, analyzovat postoje občanů Libereckého kraje k trestu smrti s ohledem na jejich věk, pohlaví,

dosažené vzdělání a náboženskou příslušnost tak, aby bylo zřejmé, jací občané nebo jaké skupiny občanů Libereckého kraje preferují trest smrti jako trestní sankci. Doufáme, že v době realizace průzkumu nebude moci být úsudek a dlouhodobé smýšlení respondentů ovlivněno případnou možnou závažnou aktuální trestní kauzou, distribuovanou oku a uchu diváka prostřednictvím médií.

Bakalářská práce vychází ze dvou hlavních předpokladů, a to, že více jak 55 % občanů Libereckého kraje patří mezi zastánce trestu smrti, a že více jak 60 % občanů Libereckého kraje se středoškolským nebo vysokoškolským vzděláním jsou odpůrci trestu smrti. Pro ověření předpokladů byla pro předloženou bakalářskou práci zvolena metoda dotazování.

Práce je určena pro širokou veřejnost, aby se každý, kdo má zájem, mohl blíže seznámit s problematikou a zejména s předkládanými výsledky provedeného průzkumu, a aby každý, koho téma trestu smrti nenechává v klidu, dostal další prostor k zamyšlení se nad tímto tématem.

Smyslem a účelem předložené bakalářské práce je dozvědět se více o smýšlení občanů Libereckého kraje v problematice trestu smrti, zejména o jejich názorech na přípustnost trestu smrti za nejzávažnější zločiny a na další související otázky.

TEORETICKÉ VÝCHODISKO PRÁCE

1 Teorie trestu

Každý ví, co si pod pojmem trest nebo sankce, popřípadě trestní sankce, představit. Naše společnost funguje v rámci obecně platných norem, stanovených subjektem, který má vůči ostatním subjektům mocenské postavení. Zpravidla je tímto subjektem stát, který dané normy vytváří, schvaluje a vymáhá jejich dodržování na občanech prostřednictvím svých představitelů, nositelů moci zákonodárné, výkonné a soudní. Každé vybočení z předepsaných norem má zpravidla za následek více či méně přísnou sankci, trest. Trest je tedy následkem porušení či nedodržení normy, přičemž platí, že *uložení trestu není ovšem nezbytnou podmínkou každého odsuzujícího rozsudku*.¹ To znamená, že ne vždy, je-li viníkovi prokázána vina, musí mu být uložen také trest.

Pokud jde o samotnou definici trestu, v odborné literatuře se nejčastěji objevuje vymezení pojmu trest jako *opatření státního donucení, ukládané jménem státu k tomu povolanými soudy v trestním řízení, jímž se působí určitá újma za spáchaný trestný čin jeho pachateli a které vyslovuje společenské odsouzení trestného činu a jeho pachatele*.² Z této výstižné definice je zřejmé, že trest může být pachateli uložen pouze ze strany státu, prostřednictvím řádně provedeného trestního řízení před věcně, místně a funkčně příslušným soudem, za dodržení zásad a principů trestního řízení, které jsou vymezeny zákonem, Ústavou a Listinou základních práv a svobod České republiky.

Podle Černíkové lze na trestní sankci nahlížet jako na *negativní zpětnou vazbu na závažné hrubé selhání chování jedince porušující základní sociální normy společenského soužití*.³

K uložení trestu ze strany státu, respektive soudu, může dojít pouze v *případě, kdy byl trestný čin a jeho pachatel odhalen, přičemž jde o pachatele trestně odpovědného, nedošlo*

---

¹ BALZER, J. *Trestní právo hmotné: Právní stav k 1.1.2002. Učební texty Justiční školy v Kroměříži*. 1. vyd. 2002, s. 15.

² ČERNÍKOVÁ, V. a kol. *Sociální ochrana. Terciární prevence, její možnosti a limity*. 1. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk. 2008, s. 24.

³ ČERNÍKOVÁ, V. a kol. *Sociální ochrana. Terciární prevence, její možnosti a limity*. 1. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk. 2008, s. 29.

*k zániku trestnosti činu a trestu, proběhlo trestní stíhání pachatele a příslušný soud v trestním řízení pravomocně rozhodl o uložení trestu a tedy neupustil od potrestání.*⁴

Obecně platí, že *trest by měl být pro pachatele citelný, až na výjimky jistý a měl by následovat co nejrychleji po provinění.*⁵

Dále platí, že *výkonem trestu nesmí být ponížena lidská důstojnost,*⁶ avšak měl by pachateli působit *určitou újmu, jejímž prostřednictvím se sleduje splnění účelu trestu.*⁷ A přesně to je snahou odborníků v oblasti justice - soudnictví a vězeňství – najít a realizovat optimálně fungující systém – trestní, soudní, penologický, ..., který za dodržení veškerých zákonných i podzákonných norem bude schopen zajistit naplnění účelu trestu při zachování lidské důstojnosti odsouzeného.

1.1 Trest a jeho účel

Spolu s historickým vývojem společnosti dochází rovněž k vývoji a obměnám trestů a trestání. Pokud jde o samotný účel trestu, jeho pojetí, jak uvádí Černíková, *se proměňuje a nově koncipuje v závislosti na úrovni právního vědomí, zastávaných sociálních hodnotách, reflexi člověka (jeho podstaty, potřeb, vývoje, sociálního postavení, ...) a převládajících filozofických směrech, které vystupují a krystalizují na pozadí určité politické a ekonomické situace.*⁸ S tímto tvrzením nezbyvá než souhlasit. Takovýto vývoj je nevyhnutelný. Účel trestu, stejně jako ostatní celospolečenské záležitosti, reaguje na obměnu a vývoj společnosti, tak jak je přináší čas. V teorii trestu a trestání tak došlo za celá staletí k posunu od práva útrpného k humanizaci trestu a trestání a tím i k vymezení současného účelu trestu.

Účel trestu v českém trestním právu vychází z tzv. smíšených neboli slučovací teorií, které *usilují o spojení myšlenky odplatné a účelové funkce trestu. Trest má trestným činům*

---

⁴ SOTOLÁŘ, A. - PÚRY, F. - ŠÁMAL, P. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck. 2000, s. 273.

⁵ SOCHŮREK, J. *Kapitoly z penologie. I. Díl. Úvod do teorie trestu a trestání*. 1. vyd. Technická univerzita v Liberci. 2007, s. 18.

⁶ BALZER, J. *Trestní právo hmotné: Právní stav k 1.1.2002. Učební texty Justiční školy v Kroměříži*. 1. vyd. 2002, s. 15.

⁷ SOTOLÁŘ, A. - PÚRY, F. - ŠÁMAL, P. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck. 2000, s. 273.

⁸ ČERNÍKOVÁ, V. a kol. *Sociální ochrana. Terciární prevence, její možnosti a limity*. 1. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk. 2008, s. 24.

*předcházet prostřednictvím tzv. generální prevence, zaměřené na potencionální pachatele, a zároveň působit speciální prevencí na pachatele trestného činu, o kterém se rozhoduje.*⁹

Odplatná funkce trestu

Odplatná neboli retributivní teorie, jak vyplývá z jejího názvu, vychází z pohledu na trest, jako na prostředek odplaty, pomsty za spáchaný zločin, a tím uspokojení poškozeného. Je to základní a zároveň nejstarší funkce trestu. Je stará jako lidstvo samo. Nejde jen o potrestání, jakožto výchovný prostředek, trest musí být přímo úměrný spáchanému provinění, *trest je zrcadlovým odrazem spáchaného trestného činu.*¹⁰

Domníváme se, že odplatná funkce trestu má svůj nenahraditelný význam, činí trest trestem, nicméně, bez účelové funkce trestu by nebyl účel trestání naplněn zcela. Jen samotná odplata bez prevence a ochrany společnosti nestačí, neboť účelem trestu je *přispět ke kontrole zločinnosti, „chránit společnost před trestnými činy, odvracet trestné činy směřující proti právům a svobodám občanů, zabraňovat pachatelům v další trestné činnosti, vychovávat je v řádné občany, napravit je a současně působit výchovně na ostatní členy společnosti“.* Samotný trest vždy musí zůstat pouze prostředkem, jímž se společnost brání proti páčání trestných činů.¹¹

Účel trestu tedy spatřujeme

- a) v ochraně společnosti před pachateli trestných činů,
- b) v zabránění dalšího páčání trestné činnosti ze strany pachatelů,
- c) ve výchově a nápravě pachatele směrem k tomu, aby vedl řádný život,
- d) ve výchovném působení na ostatní členy společnosti odstrašením od páčání trestné činnosti.

---

⁹ ČERNÍKOVÁ, V. a kol. *Sociální ochrana. Terciární prevence, její možnosti a limity*. 1. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk. 2008, s. 26.

¹⁰ SOCHŮREK, J. *Kapitoly z penologie. I. Díl. Úvod do teorie trestu a trestání*. 1. vyd. Technická univerzita v Liberci. 2007, s. 20.

¹¹ ČERNÍKOVÁ, V. a kol. *Sociální ochrana. Terciární prevence, její možnosti a limity*. 1. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk. 2008, s. 27.

1.2 Absolutní trest

Absolutní neboli nejvyšší trest má mnoho podob, respektive způsobů provedení, vždy však znamená jediné – nedobrovolné zbavení života, smrt člověka. A to legálně a legitimně. Pod záštitou práva a státní moci.

Trest smrti je zpravidla ukládán pachatelům závažných zločinů jako jsou vraždy, loupežná přepadení s oběťmi, teroristické útoky; v některých státech je soudy ukládán rovněž za výrobu, prodej, přechovávání a distribuci drog a jiné delikty.

Zvláštní, velmi radikální rozměr pak má absolutní trest v zemích uplatňujících islámské právo. Podle islámského práva jsou totiž hrdelním zločinem kromě výše uvedených také například opakovaná krádež, cizoložství, homosexualita nebo neuposlechnutí rodičů. Islámské právo nezná shovívavost, polehčující okolnosti, ani okolnosti vylučující protiprávnost. Soudní proces je zpravidla velmi rychlý, odsouzení okamžitá a moc k vykonání trestu vložena do rukou veřejnosti. I v současné době se setkáváme s případy ukamenování odsouzeného, mužů, žen i dětí, či poleptání chemikáliemi, které v lepším případě nevede ke smrti, ale „jen“ k doživotnímu zohyzdění.

2 Stručné zamyšlení nad historií trestu smrti

V této kapitole bychom se rádi alespoň stručně zmínili o historii trestu smrti, i když otázkou je, zda je vůbec možné toto téma, které několikanásobně přesahuje rozsah celé práce, pojmut stručně a přitom výstižně. Volíme z tohoto důvodu, a také s ohledem na praktickou část práce, pro kterou není východiskem historie trestu smrti, ale stav současný, jen obecnější zpracování této problematiky, neboť máme za to, že alespoň stručné zmínění tohoto tématu je vhodné. Následně se zaměříme na absolutní trest v bývalém Československu.

Historické zmínky o trestu smrti můžeme nalézt již ve Starověku a dost možná již v samých počátcích lidstva. Trest smrti byl součástí starověké civilizace a jednotlivých kultur, ať už se jedná o Egypt, Římskou říši nebo Mezopotámii s Chamurappiho zákoníkem a notoricky známou zásadou „oko za oko, zub za zub“. Absolutní trest byl od prvopočátků těchto civilizací natolik přirozenou jejich součástí, jaké dnes vzbuzuje kontroverze. Těžko říci, zda současný trend, směřující spíše k potlačení absolutního trestu, spočívá v jiném chápání spravedlnosti dnes ve srovnání s obdobími tisíců let zpátky, anebo pramení ze zkušeností lidské populace, ke kterým za celá staletí došlo.

Trest smrti se stal v podstatě fenoménem. Tam, kde je uzákoněn, se zpravidla vedou diskuse o tom, zda jej nezrušit. Tam, kde byl zrušen, se stále dokola rozbíhají debaty o jeho znovuzavedení. Takovým příkladem je i naše země, Česká republika, kde byl trest smrti zrušen v roce 1990, ale stále větší část veřejnosti by uvítala jeho uzákonění a ukládání pachatelům nejvíce závažných a zavržených deliktů.

Asi největší rozdíl mezi historií a současností spatřujeme v tom, že v dávné (ale i méně dávné) historii byly vyvíjeny snahy o to, aby technika provedení exekuce byla co nejbrutálnější, poprava zdlouhavá a často také pro odsouzeného dehonestující. V současné době je spíše žádoucí a jsou o to vyvíjeny snahy, aby byl odsouzený zbaven života co nejrychleji a co nejhumánnějším způsobem, bez utrpení a bez odstrašujícího průběhu poprav jen s omezeným počtem přihlížejících. To je také důvod, proč byly v 80. letech minulého století zavedeny popravky smrtící injekcí, kterážto i v námi provedeném průzkumu, byla respondenty považována za nejvíce humánní způsob popravky.

2.1 Absolutní trest v bývalém Československu ¹²

Stejně jako v ostatních totalitních režimech, také v bývalém Československu byla zákonná možnost uložení trestu smrti zneužívána k politickým účelům. V komunistickém Československu také docházelo k tomu, o čem se už dnes nemusíme bát otevřeně hovořit, k justičním vraždám, a to nejméně do roku 1960.

Ačkoliv trest smrti byl v legislativním rámci obsažen již v období první republiky, a bylo k němu za celé toto období odsouzeno téměř 450 osob, byl vykonán pouze na dvaceti z nich, přičemž pro tzv. politické trestné činy byly provedeny čtyři popravky. Oproti tomu, jen za prezidentské období prezidentů Klementa Gottwalda a Antonína Zápotockého, tedy za dobu necelých deseti let, bylo za politické delikty, tak jak byly tehdejší komunistickým režimem chápány a vymezeny, popraveno téměř 240 osob. Čísla tedy hovoří za vše a nikoho již dnes nepřekvapí, jak mocným nástrojem byla možnost uložení absolutního trestu v rukou totalitního zřízení.

Zjišťováním skutečností vztahujících se k těmto justičním vraždám se zabývá Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu Policie ČR se sídlem v Praze. Jak sami jeho představitelé uvádějí, *bádání v problematice trestu smrti naráží na celou řadu úskalí. Jedním*

---

¹² Volně dle VOREL, J. – ŠIMÁNKOVÁ, A. – BABKA, L. *Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech. Díl II.* 1. vyd. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu. 2004, s. 237.

*z nich, kromě mezer v archívních pramenech, je skutečnost, že případy politické povahy byly často záměrně kriminalizovány, a naopak zcela jasné případy kriminálního charakteru byly nezřídka politizovány a dostávaly háv „protistátní činnosti“. To celou záležitost zamlžuje a vnáší do ní mnoho nejasností.*¹³

Trest smrti byl z českého právního řádu, konkrétně ze zákona č. 140/1961 Sb., vypuštěn v roce 1990, kdy se současně stal protiústavním. Ve svém článku šestém nepřipouští trest smrti Listina základních práv a svobod ČR.

3 Současnost trestu smrti ve světě

Trest smrti v zemích, ve kterých je uzákoněn, se zpravidla uděluje za nejzávažnější trestné činy jakými jsou vraždy nebo také zabití veřejného činitele, například policisty, případně usmrcení člověka při ozbrojené loupeži apod. Často se v souvislosti s těmito rozsudky hovoří o Spojených státech amerických, kde je trest smrti přípustný ve více než polovině z padesáti států společenství.

Jsou však země, ve kterých je hrdelním deliktem také například podvod, cizoložství, homosexualita, ba dokonce – v našich podmínkách banální - neuposlechnutí rodičů. Jedná se především o muslimské země, které navíc často sahají po ne příliš humánních způsobech poprav. Pro civilizovaný svět je uložení absolutního trestu v těchto případech nepochopitelné, absurdní, šokující a zvrácené.

Obrázek 1 – modlí se Muslimové (Zdroj: archiv Čt24)

---

¹³ VOREL, J. – ŠIMÁNKOVÁ, A. – BABKA, L. *Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech. Díl II.* 1. vyd. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu. 2004, s. 237.

V současné době, pokud bychom vycházeli z oficiálních čísel aktuálních v roce 2008, jak uvádí mezinárodní organizace Amnesty International, *pouze 25 z 59 zemí, které zachovávají trest smrti provádí popravu.*¹⁴ Je tedy zřejmé, že možnost uložení absolutního trestu je zachovávána ve více zemích, než v kolika je trest skutečně ukládán a realizován a lze tudíž předpokládat, že bude přibývat zemí, které ze své legislativy trest smrti potupně vypustí. Dle Monestiera doplňujeme, že *každý rok je na světě vykonáno 2000 až 2500 hrdelních trestů, tedy 170 až 200 za měsíc.*¹⁵ Zarážející na této informaci je pro nás jednak uvedené množství vykonaných rozsudků smrti, což si vysvětlujeme tím, že žijeme v zemi, ve které byl trest smrti zrušen po pádu komunismu, a jen zřídkakdy k nám proniknou informace o uložených rozsudcích smrti a vykonaných popravách. Občas se z médií dozvíme o odsouzeném čekajícím na smrt v USA, málokdy jsme pak ale informováni o exekucích prováděných v méně civilizovaných zemích, jakými jsou zejména některé africké a asijské státy. Další věcí, která nás na výše uvedené informaci zaráží, je to, že se jedná jen o určitý odhad. Informace není zcela konkrétní a přesná. Domníváme se, že je dosti zásadní, zda za jeden rok zemřelo v důsledku uloženého absolutního trestu 2000 lidí nebo ještě o pět set více. Hovoříme zde o lidských životech. V dnešním technicky vyspělém světě, kdy jsme schopni poměrně přesně spočítat různé, mnohem méně srozumitelné věci, můžeme se snad smířit s tím, že by nebyly některé státy schopny uvést, kolik rozsudků smrti vykonaly?! Zcela zjevně je tak problematika trestu smrti tabuizována. Ne všechny státy, které trest smrti vykonávají, jsou ochotny zveřejňovat informace o vynesených rozsudcích smrti a zveřejňovat skutečné počty exekucí. Oficiální čísla se bezpochyby značně liší od reality. Nelze proto spolehlivě vycházet z oficiálních čísel a statistik, a jsme proto odkázáni na odhady různých organizací a institucí. Nutí nás to však zamyslet se nad účelovým jednáním dotčených států, uvědomujeme si – a je to strašné – jak pramalou cenu může mít lidský život.

Jak již bylo uvedeno, asi nejčastěji zmiňovanou zemí, která má ve své legislativě zakotven absolutní trest jsou Spojené státy americké, ale trest smrti je uzákoněn také například v Číně, v Japonsku, a ve většině muslimských zemí v Africe a Asii. Nejvíce poprav je za rok vykonáno v Číně, i když jsou tamní vládou oficiální statistiky zkreslovány. Podle neoficiálních odhadů je za rok v Číně, kde je trest smrti zneužíván totalitní mocí, popraveno dokonce 7 až 8 tisíc lidí.

---

¹⁴ BBC © MMIX [webová stránka]. *Ethics: Capital punishment*. [cit. 2010-09-09]. Dostupné z: <<http://www.bbc.co.uk/ethics/capitalpunishment/intro.shtml>>.

¹⁵ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. 1. vyd. Praha: Rybka Publishers: Knižní klub. 1998, str. 14.

Co se týče států Evropské Unie, trest smrti není uzákoněn v žádném ze států Společenství s výjimkou Lotyšska, kde je možné uložit absolutní trest pouze za delikt spáchaný za válečného stavu. Všechny ostatní státy Evropské Unie trest smrti ve své legislativě zrušily. Jeho nejzarytější odpůrcem je Polsko s ohledem na své silné náboženské zaměření. Obecně, celé Evropské společenství se staví spíše proti absolutnímu trestu.

3.1 Popravy dětí¹⁶

Podle oficiálních informací je poslední zemí, která doposud popravuje děti Írán. Podle muslimského práva zde dívky dosahují zletilosti v devíti a chlapci v patnácti letech. Těmto dětem íránské soudy ukládají trest smrti za vraždu, a to bez rozdílu, zda byla spáchána úmyslně nebo šlo o náhodné zabití. Zpravidla je ukládán trest smrti oběšením.

Do poslední chvíle lze popravu odvrátit dohodou s rodinou poškozeného a zaplacením tzv. krvavých peněz (blood money). Lidský život je přitom ceněn přibližně na 50 tisíc dolarů. Pokud však rodina poškozeného s takovýmto narovnáním nesouhlasí nebo nejsou odsouzeného blízcí schopni sehnat dostačující obnos finančních prostředků, je dětský odsouzenec popraven, a to i přes to, že Írán patří mezi signatáře mezinárodních úmluv o právech dětí!!!

4 Argumenty pro a proti trestu smrti

Existuje celá řada argumentů pro a proti trestu smrti, které jsou poměrně známé a společnost nad nimi stále polemizuje. Tyto argumenty mají pro různé lidi různou sílu, podle charakteru každého člověka, jeho zkušeností, znalostí, společenského postavení, hodnotového žebříčku a dalších hledisek. Jsou mezi námi lidé, pro které je trest smrti jako takový zcela nepřijatelný pro svou podstatu, pro to, co znamená, co je jeho obsahem. Stejně tak jsou mezi námi lidé, kteří absolutní trest obhajují a prosazují jeho znovuzavedení ve státech, v nichž byl zrušen. Populace se tedy dělí na zastánce a odpůrce absolutního trestu. Každá z těchto dvou skupin používá pro prosazení svých zájmů argumenty, které jsou zpravidla opodstatněné, nicméně vyvrátitelné a ne pro každého přesvědčivé.

---

¹⁶ ŠÍMA, M. – KAČÍREK, Š. *Děti na popravišti*. [televizní dokument online] Česká televize Ostrava: Centrum publicistiky a dokumentu, 2010. Poslední aktualizace 27. září 2010 12:58:01. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10267495413-deti-na-popravisti/21056226674/video/>>.

Poměrně často jsou prováděny průzkumy veřejného mínění. Zjišťují se názory veřejnosti na problematiku absolutního trestu, případně požadavek a zájem o jeho znovuzavedení. Takovýto průzkum je součástí i této práce.

Zpravidla se společnost k trestu smrti staví spíše pozitivně a volá po jeho znovuzavedení a praktikování. Zejména pak tehdy, je-li takovýto průzkum prováděn v době, kdy byl spáchán zvláště zavrženíhodný delikt, jehož podrobnosti jsou často barvitě popisovány v médiích, a který společnost silně pobouřil. V takovýchto situacích a dobách se vždy znovu ozývají hlasy volající po znovuzavedení trestu smrti v České republice a zvyšuje se procento lidí, kteří se přiklání k trestu smrti jako možnému způsobu potrestání pachatele. Zejména pak z řad respondentů, kteří nemají na absolutní trest vyhraněný názor a za normální situace nepatří mezi zastánce ani odpůrce trestu smrti, a jejich názor na něj je neutrální, nijaký, nevědí nebo se touto problematikou zkrátka nezabývají. Z našeho průzkumu vyplynulo to, co jsme předpokládali, že českou populací je za nejvíce závažnou a zavrženíhodnou považována trestná činnost páchaná na dětech.

Jak již bylo uvedeno, jednotlivé argumenty pro a proti trestu smrti mají pro různé lidi různou sílu. Pořadí, ve kterém budou uvedeny v této práci odpovídá našemu vnímání této problematiky.

4.1 Argumenty pro trest smrti

Nejčastěji se uvádí následujících šest argumentů, jakožto hlavních důvodů opodstatňujících uložení absolutního trestu jako způsobu potrestání pachatelů nejzávažnějších zločinů.

➤ Zabránění dalšímu páchání trestné činnosti

Tento argument je považován za nejsilnější. Reprezentuje represivní účel trestu, tedy ochranu společnosti před pachatelem. Je zřejmé, že ten, kdo je popraven, nebude dále páchat trestnou činnost, již nebude ohrožovat zdraví, životy ani majetek nikoho z občanů. Ve svém důsledku se tak trest smrti stává rovněž jistým druhem prevence trestné činnosti. Odpůrci absolutního trestu oponují zejména tím, že stejnou záruku dává společnosti uložení doživotního trestu pachateli a jeho věznění, případně umístění v detenčním ústavu, s čímž souhlasíme. Stále je však reálné riziko újmy pro vězeňský personál, ostatní vězně, případně personál detenčního zařízení.

➤ Satisfakce

Tento argument reprezentuje retribuční účel trestu. Věříme, že uložení a vykonání trestu smrti na odsouzeném, může pozůstalým oběti pomoci oprostit se od zloby, vzteku a nenávisti, kterou vůči pachateli cítí. Zvláště tehdy, je-li takový pachatel popraven bezprostředně po spáchání zločinu, dříve, než vyprchají nejsilnější emoce a kdy pozůstalí nejvíce potřebují pocítit zadostiučinění. Máme za to, že pozůstalí mohou pociťovat zadostiučinění a dosažení spravedlnosti, je-li vrah popraven, nedomníváme se však, že by vědomí vrahovy smrti zhojilo bolest ze ztráty blízké osoby, která vrahovou rukou navždy odešla.

➤ Přiměřenost

Přiměřenost absolutního trestu spatřují jeho zastánci ve vztahu ke spáchanému zločinu dle zásady oko za oko, zub za zub. Absolutní trest je považován za jediný spravedlivý pro pachatele závažného zločinu. Jde o jakousi absolutní spravedlnost, která vyžaduje, aby lidé trpěli a nesli odpovědnost za svá provinění, a to v míře úměrné spáchanému zločinu. Každý, kdo spáchal závažný zločin by měl podle tohoto argumentu dostat to, co si za svůj zločin zaslouží, a to i v případě vraha, který si za svůj zločin zaslouží smrt. V této souvislosti označují často odpůrci nejvyššího trestu trest smrti spíše za pomstu. A proto za nepřijatelný.

➤ Nástroj boje proti zločinu

V některých zemích, kde je absolutní trest uzákoněn, je pro orgány činné v trestním řízení nástrojem, jak přimět zločince ke spolupráci při objasňování trestné činnosti. Strach ze smrti a pud sebezáchovy často zločince přiměje, aby s policií a justicí spolupracoval, pokud má jejich slib, že se trestu smrti vyhne. Informace, které následně policii poskytne mohou být podstatné pro zamezení další trestné činnosti nebo pro její objasnění. Často je absolutního trestu jako nástroje v boji proti zločinu používáno při rozkrývání organizovaného zločinu.

Tento nástroj má svůj původ již v historii, v tzv. pomalém oběšení, spočívajícím v pověšení odsouzeného za podpaží, namísto jeho oběšení, jež mohlo přivodit smrt až po několika hodinách, kdy *soudci nařizovali toto „pomalé oběšení“ použít často proti dospělým, aby z nich bylo vynuceno přiznání ke zločinu nebo aby uvedli komplice.*¹⁷

---

¹⁷ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. 1. vyd. Praha: Rybka Publishers: Knižní klub. 1998, str. 210.

➤ **Negativa doživotního věznění**

Doživotní trest může být některými odsouzenými vnímán jako větší újma a trýznění než ukončení jejich života. Domníváme se, že pro některého odsouzeného to tak skutečně může být, jiný se s tím celkem snadno vyrovná. Faktem však zůstává, že doživotní trest ve vězení je dlouhodobě nákladný pro stát (odpůrci trestu smrti však argumentují tím, že ne tolik, jako samotná exekuce) a možnost nápravy odsouzeného dost ztížená, neboť při dlouhodobém věznění dochází k tzv. prizonizaci.

➤ **Odstrašení veřejnosti**

Absolutní trest může také fungovat jako nástroj generální prevence. Odstrašení veřejnosti od páčání závažných zločinů je jistě velmi silným argumentem. Bylo prokázáno, že zastrašení je nejúčinnější, je-li poprava provedena co nejdříve po odsouzení. K většímu zastrašení pak určitě dochází tam, kde je trest bolestivý, nehumánní, nedůstojný, za přítomnosti veřejnosti a podobně neobvyklý. V historii nebylo nikdy stoprocentně prokázáno, že by hrozba uložení absolutního trestu odradila pachatele od spáchání zločinu, nicméně, v současné době již máme k dispozici ekonometrické studie, podle kterých se tento argument nejeví až tak lichým, za jaký jej odpůrci absolutního trestu považují. Podle jedné z nejodvážnějších studií, jak uvádí Lipšic dle Dezhbakhsh, H., Rubin, P.H. a Shepherd, J.M., *výskum profesorov ekonomiky z Emory University z roku 2003 priniesol veľmi presvedčivé zistenia, podľa ktorých jeden vykonaný trest smrti môže zabrániť až 18 vraždám.*¹⁸ Ve světle těchto čísel se nám tento argument až tak zanedbatelným nejeví.

4.2 Argumenty proti trestu smrti

Z úst odpůrců absolutního trestu pak nejčastěji slyšíme zejména tyto následující argumenty.

➤ **Obavy z nenávratných justičních omylů**

Domníváme se, že toto je velmi silný argument proti trestu smrti. Asi nikdo z nás si neumí představit bezmoc, pocity křivdy a beznadějí, kterou prožívá člověk nespravedlivě odsouzený k trestu smrti. Může jít o justiční omyly v pravém slova smyslu, ale může se jednat také o zneužití a účelově zmanipulované „justiční omyly“. Narážíme tak na problém, kterým je zneužitelnost trestu smrti pro jiné účely.

---

¹⁸ LIPŠIC, D. *Trest smrti – ano či nie?* In Trestní právo. Praha: LexisNexis CZ, s.r.o., Ročník XII. Číslo 6/2008, s. 45.

Je jistě neomluvitelné a neodčinitelné, pokud někdo v důsledku chyb jiných - nebo dokonce úmyslně - přijde zbytečně o svůj život. A to je opravdu veliký problém.

Martin Monestier poukazuje v souvislosti s tímto argumentem na to, že „několik slavných matematiků 19. století, jako například Laplace, Cournot nebo Poisson, zkoušelo na základě počtu pravděpodobnosti vypočítat, jaký je poměr mezi justičními omyly a rozsudky, které byly vyneseny právem. Poisson se pak věnoval zejména kriminálním případům ve Francii. Matematická pravděpodobnost justičního omylu je podle věhlasného učence u hrdelních rozsudků 1 ku 257. Američtí profesori Hugo Bedau a Michael Radelet ukázali, že jen ve 20. století bylo v USA uznáno 349 lidí vinných za zločiny, jež nespáchali, a dostali trest smrti. Za stejné období bylo 23 nevinných také popraveno. Tato čísla přitom zahrnují jen případy, kdy byl skutečný vrah odhalen a kdy justiční orgány uznaly omyl. Americké sdružení pro občanské svobody odhaduje, že ve skutečnosti činí počet nevinně popravených 25.¹⁹

K justičním omylům vždy docházelo, dochází a docházet nejspíš bude. I přes několik instancí, kterými zpravidla soudní řízení projde, není možné vyloučit, že dojde k nesprávnému rozhodnutí a následně k nezvratnému odsouzení, a domnívám se tedy, že toto je zásadní důvod, proč by neměl být trest smrti přípustný. Velmi složité je také postavení soudců, kteří o absolutním trestu rozhodují.

➤ **Argumenty morální, hájící hodnotu lidského života**

Další, pro mnoho lidí velice silný argument proti trestu smrti. Jedná se zejména o argumenty kritizující odplatnou teorii trestu. Argumenty, které v trestu smrti více než spravedlivé potrestání spatřují pomstu a akt odplaty. A trest přeci nemá být pomstou. Trest má své funkce – *motivační, vztahovou a preventivní*²⁰ - které v okamžiku, kdy je trest smrti uložen a vykonán, ztrácí svůj význam.

➤ **Právo na život**

Nevyčíslitelná hodnota lidského života, ač vlastního pro sebe sama nebo někoho jiného pro jeho nejbližší, to je zejména filozofický úhel pohledu a hlavní argument ochránců lidských práv.

---

¹⁹ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. 1. vyd. Praha: Rybka Publishers: Knižní klub. 1998, str. 315.

²⁰ SOCHŮREK, J. *Kapitoly z penologie. I. Díl. Úvod do teorie trestu a trestání*. 1. vyd. Technická univerzita v Liberci. 2007, s. 18.

➤ Ekonomická nákladnost

Důležitým argumentem proti trestu smrti je také jeho ekonomická nákladnost. Například podle BBC, v *New Yorku, kde byl trest smrti obnoven v roce 1995, byly náklady na každou osobu, odsouzenou k absolutnímu trestu přibližně 23 milionů dolarů.*²¹

Samozřejmě záleží na způsobu, který je pro popravu zvolen. Některé státy USA dávají odsouzenému možnost, aby si způsob popravu vybral. Zpravidla si může zvolit mezi elektrickým křeslem, smrtící injekcí, případně plynovou komorou. Přičemž, jak uvádí Monestier, *jedna poprava v plynové komoře vyjde na 7 milionů dolarů.*²² Za nejméně nákladnou je považována poprava smrtící injekcí, která vyjde řádově na desítky, maximálně stovky dolarů.

Někdy může být nákladnější než samotná exekuce věznění, které jí předchází. Nenásleduje-li poprava (a že tomu tak zpravidla je) bezprostředně po vynesení rozsudku. Věznění odsouzeného po dlouhou dobu je pro stát velice nákladné. Pokud je navíc odsouzený takto vězněn desítky let a následně popraven, pozbývá, dle našeho názoru, argument o ekonomické nákladnosti trestu smrti opodstatnění. Jiný rozměr má jistě ekonomická stránka absolutního trestu pro stát velikosti České republiky s několika desítkami odsouzených na doživotí, tedy potencionálními adepty na trest smrti a pro USA, kde na smrt čekají stovky odsouzených.

5 Nejčastější způsoby vykonání trestu smrti

V odborné literatuře lze nalézt popis téměř čtyř desítek technik provedení absolutního trestu. Od dob Středověku došlo ve filosofii trestání formou absolutního trestu, alespoň v civilizovaných státech, k zásadnímu vývoji. Historicky, a to až do sklonku 18. století, bylo hlavním účelem absolutního trestu odradit společnost od páchání zločinů prostřednictvím hrůzostrašné podívané, jakou byly veřejné exekuce. Popravy se konaly na veřejných místech, kde jim mohlo přihlížet velké množství lidí a byly prováděny velice nehumánními a trýznivými způsoby tak, aby odsouzený co nejvíce trpěl a obecnstvo bylo zastrašeno. Že by měly tyto veřejné popravy skutečně natolik odstrašující účinek, jak se od nich očekávalo,

---

²¹ BBC © MMIX [webová stránka]. *Ethics: Capital punishment*. [cit. 2009-11-26]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/ethics/capitalpunishment/against_7.shtml>.

²² MONESTIER, M. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. 1. vyd. Praha: Rybka Publishers: Knižní klub. 1998, str. 300.

nebylo nikdy spolehlivě prokázáno. Společnost byla navíc veřejnými exekucemi a trýzněním, které bylo jejich neodmyslitelnou součástí, morbidně fascinována namísto toho, aby jejich zhlédnutí vedlo ke skutečnému odstrašení a odvrácení společnosti od páchání zločinů. Poprava byla víceméně v režii anonymního kata, jehož postavení velmi výstižně popisuje Michel Foucault: *Být katem znamenalo v jistém smyslu být mečem královým, avšak znamenalo to také sdílet hanbu se svým protivníkem. Panovnická moc, která mu přikazovala zabíjet a která zabíjela skrze něj v něm nebyla přítomná; neidentifikovala se s jeho urputností.*²³ Snad jediné pozitivum bylo v rychlosti, jakou následovala exekuce po zjištění viníka a jeho odsouzení, což je jedním z problémů dnešní doby, kdy často odsouzení, obzvlášť ve Spojených státech amerických, čekají na popravu celá léta, což má vážné dopady na jejich psychiku a je de facto také formou trýznění.

Určitá míra anonymity zůstala v absolutním trestu dodnes. Je to patrné například při popravách zastřelením, kdy na odsouzeného míří současně několik střelců – katů, ale jen jeden nebo několik z nich mají nabito ostrými náboji a po provedení poprav není možné zjistit, ze zbraně kterého z nich vyšla smrtící rána nebo rány. Podobné je to u poprav prováděných na elektrickém křesle, do něhož je možné přivést elektrický proud z více ovladačů, jakož i při popravách smrtící injekcí, kdy je přístroj pro vpravení jedu do žíly ovládán ze tří nebo čtyř ovladačů, z nichž pouze jediný vpustí jed k odsouzenému a v ostatních je pouze neškodný fyziologický roztok.

Mohlo by se tedy zdát, že postoje společnosti alespoň v Evropě a USA v problematice absolutního trestu dojrály. Již se nejedná o morbidní zábavu, nikdo nechce být katem a mít na rukou krev odsouzeného, kat již není osoba, ke které by někdo vzhlížel, spíše naopak. Jiná situace je však v některých asijských a afrických zemích, kde „*veřejné popravky, nedávno ještě sporadické a s příděchem mimořádné události, jsou dnes čím dál četnější a všednější. V zemích, které je používají jich za posledních dvacet let výrazně přibýlo a někde je neváhají přenášet i televizí.*“²⁴

V současné době obecně platí, že způsob realizace trestu smrti by měl být humánní a co nejméně bolestivý. Společnosti už nejde o morbidní podívanou, absolutní trest již není sám o sobě účelem, společnosti jde zejména o to, aby byla před pachatelem navždy ochráněna,

---

²³ FOUCAULT, M. *Dohlížet a trestat: Kniha o zrodu vězení*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Dauphin. 2000, str. 93-94.

²⁴ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. 1. vyd. Praha: Rybka Publishers: Knižní klub. 1998, str. 14.

a to je možné zaručit skutečně jen jeho usmrcením, protože ve věznicích i v detenčních ústavech by byl pachatel nadále nebezpečný – již ne pro celou veřejnost, ale pro její část – pro personál těchto zařízení. Dnešní společnost, vynecháme-li muslimské a některé jiné africké či asijské státy, očekává od absolutního trestu zejména svoji ochranu. Utrpení odsouzeného je pro většinu patologicky nenarušené populace a zejména pro popravčího spíše nepříjemné a frustrující. V tomto směru se situace stala kritickou zejména v muslimských státech, kde jsou prováděny exekuce například ukamenováním, poleptáním chemikáliemi, pohřbíváním za živa a dalšími nehumánními a úmyslně trýznivými způsoby, jejichž popis nebude součástí naší práce.

Jak již bylo uvedeno, nezanedbatelné jsou rovněž útrapy spočívající v očekávání dne, kdy dojde k vykonání absolutního trestu. Zejména v USA odsouzený často stráví i desítky let ve věznici, než je soudem nařízena jeho poprava. To může u odsouzeného vést například ke změnám psychického stavu, ke změnám osobnosti a také k suicidiálnímu jednání. Paradoxně tak – vrátíme-li se k ekonomické stránce - dochází k tomu, že odsouzený je dlouhá léta vězněn, což je finančně nákladné a po té, kdy jsou náklady na jeho věznění vynakládány již několik let, je provedena poprava.

Za nejvíce diskutabilní považujeme skutečnost, že v podstatě není možné žádným průkazným způsobem zjistit, zda a jak je ten který způsob provedení popravky bolestivý a trýznivý, či nikoliv. Často se spekuluje nad tím, zda záškuby svalů, křeče, grimasy a další fyziologické projevy, které lze u popravovaného během exekuce spatřit, nějak souvisí s vnímáním bolesti odsouzeným během popravky nebo zda jsou pouze bezděčnými, odsouzeným nepocitovanými projevy působení léčiv, elektrického proudu nebo plynu. Ten jediný, který by mohl na tyto otázky zodpovědně odpovědět, však už toho není schopen.

5.1 Smrtící injekce

V současné době je za nejhumánnější způsob popravky považováno usmrcení odsouzeného injekcí s jodem. Jak uvádí Trombley, *metoda smrtící injekce nastupuje na konci 80. a na počátku 90 let.*²⁵ *V roce 1977 byla Oklahoma prvním státem, který schválil smrtící injekci jako způsob popravky. Další státy následovaly v rychlém sledu. První osobou, která byla takto*

---

²⁵ TROMBLEY, S. *Popravky podle protokolu: Kontroverzní a šokující pohled na americký průmysl absolutního trestu zevnitř*. 1. vyd. Brno: Schneider. 1994, str. 18.

popravena, byl Charles Brooks, 7. prosince 1982, v huntsvillském vězení v Texasu.^{26,27} Ve Spojených státech amerických je smrtící injekce vůbec nejčastějším způsobem poprav. Odpůrci absolutního trestu však o metodě smrtící injekce hovoří s despektem jako o způsobu poprav ulevujícímu svědomí důvěřivých lidí, která není vůbec humánní a bezbolestná. I v námi provedeném průzkumu vyšlo najevo, že oslovení občané Libereckého kraje považují smrtící injekci za nejvíce humánní možný způsob poprav.

Bezvýznamným není rovněž fakt, že smrtící injekce patří v porovnání s elektrickým křeslem a plynovou komorou mezi ekonomicky méně nákladné způsoby poprav, což byl jeden z hlavních důvodů jejího zavedení v USA.

Obsahem injekční stříkačky je kombinace léků působících na mozek a srdce popravovaného, které mu jsou postupně vpouštěny do žíly a vedou k „odstavení“ těchto životně důležitých orgánů, k ochromení svalů a zástavě dýchání a tím ke smrti odsouzeného. Samotnému intravenóznímu vpuštění léků do těla odsouzeného předchází jeho usnutí thiopentalem sodným.

Ačkoliv by se tento způsob poprav mohl jevit jako velmi milosrdný a bezbolestný, jako smrt de facto ve spánku, odsouzení se při něm často zmítají v křečích, dáví se či zvracejí. Navíc usmrcení jedem v injekční stříkačce naráží na různé nedostatky, kdy ačkoliv je popravě vždy přítomen lékař (z důvodu konstatování smrti), samotnou poprav provádí personál věznice, který často nemá dostatečnou zdravotnickou přípravu a může nastat problém například se zaváděním kanyly do žíly odsouzeného.

Obrázek 2 – injekce (Zdroj: Novinky.cz)

K vůbec nejbizarnějším popravám smrtící injekcí dochází při exekuci narkomanů, u kterých je zpravidla zavedení kanyly velmi problematické v důsledku devastace jejich

²⁶ TROMBLEY, S. *Poprav podle protokolu: Kontroverzní a šokující pohled na americký průmysl absolutního trestu zevnitř*. 1. vyd. Brno: Schneider. 1994, str. 67.

²⁷ Texas je státem, v němž je v USA prováděno vůbec nejvíce poprav a současně je zde i nejvíce odsouzených čekajících na popravu.

organizmu. Přítomný lékař, paradoxně, nemůže do samotného procesu zasahovat a nijak vězeňskému personálu napomáhat, a to pro rozpor s Hippokratovou přísahou, svým profesním posláním a lékařskou etikou. Lékař se procesu neúčastní, pouze konstatuje smrt.

Dalším problémem, který může v souvislosti s aplikací smrtící injekce nastat je podání nesprávného množství léků, které je závislé na hmotnosti odsouzeného a na jeho zdravotním stavu. Nesprávně zvolené množství léků může mít za následek dlouhou, několikahodinovou agonii před smrtí odsouzeného. V této souvislosti byla dokonce ve Spojených státech amerických posuzována ústavnost tohoto způsobu exekuce. V důsledku podané ústavní stížnosti Nejvyšší soud Spojených států amerických vyhlásil od září 2007 do dubna 2008 moratorium, během kterého byly popravy smrtící injekcí pozastaveny. Stěžovatelé však nebyli úspěšní. Poprava smrtící injekcí nebyla shledána krutým či neobvyklým způsobem exekuce, tak jak definuje Ústava Spojených států amerických, a následně se v popravách pokračovalo a pokračuje.

5.2 Elektrické křeslo

Za vynálezce současného elektrického křesla je považován Alfred P. Southwick, původním povoláním zubař. Prvním popraveným na elektrickém křesle se stal v roce 1890 William Kemmler v auburnském vězení v New Yorku.

Před zavedením poprav smrtící injekcí byla poprava na elektrickém křesle v USA nejčastějším způsobem vykonání trestu smrti. Nejčastějším, ale také velmi nespolehlivým, což vedlo k velké frustraci samotných odsouzených, tak vězeňského personálu, který často čelil kritice za nesprávné provádění poprav. Není divu, když první elektrická křesla neodborně konstruovali sami vězni. Pro upřesnění nutno uvést, že některé státy v USA vedle poprav smrtící injekcí stále popravy elektrickým proudem provádějí. Jedná se o druhý nejčastější způsob vykonání poprav po smrtící injekci.

**Obrázek 3 – elektrické křeslo
(Zdroj: Navajo.cz)**

Tento způsob poprav často selhával, nutně tak docházelo k opakovaným pokusům o usmrcení odsouzeného elektrickým proudem a tím k prodlužování jeho umírání a nejspíš i utrpení, kdy často došlo k rozsáhlému popálení odsouzeného.

Poprava elektrickým proudem vždy způsobí odsouzenému popáleniny a zohydění hlavy, na níž jsou umístěny elektrody, kterými je přiveden elektrický proud, případně popáleniny na jiných částech těla, ke kterým je proud veden. Podle Wikipedie *je při popravě v místnosti cítit spálená kůže a maso. Poprava může být doprovázena kouřem nebo párou, krvácením (z úst nebo očí), zvracením, urinací nebo defekací. Někdy vězňovi vypadnou oční bulvy. Vězeň otéká, někdy začne hořet.*²⁸

Obhájci poprav na elektrickém křesle uvádějí, „že střídavé napětí nad 1.500 voltů je obecně dostatečné pro zničení té části nervového systému, která ovládá bolest a chápání. Člověk upadne do bezvědomí během 4,16 milisekund, což je 1/240 sekundy. To je čtyřiašedesátkrát rychleji, než je nervový systém schopen zaregistrovat bolest.“²⁹ Podle všeho by tedy odsouzený měl v podstatě okamžitě po spuštění napětí být v bezvědomí a následnou zástavu srdce by už neměl vnímat, stejně jako by neměl pociťovat bolest způsobenou popáleninami. Přesto se však popravy na elektrickém křesle stávaly hrůzostrašnou podívanou pro svědky i personál věznice a nezdá se, že elektrický proud musel být do těla odsouzeného přiveden opakovaně a trvalo i desítky minut, než bylo možné konstatovat smrt. Popravy na elektrickém křesle tak možná nejsou trýznivé pro odsouzeného, rozhodně však jsou, dle mého názoru, traumatem pro přihlížející svědky a personál věznic.

Každý ze států v USA, který tento způsob popravy vykonává, používá jiné hodnoty napětí a proudů a jejich postupy se liší. Vždy je však použit střídavý proud.

5.3 Plynová komora

Jedná se o způsob popravy, jehož využití je v současné době v USA minimální. Státy, které jej používají mají zpravidla pro odsouzeného možnou alternativu v podobě smrtící injekce či elektrického křesla.

---

²⁸ Wikipedie. Otevřená encyklopedie [databáze online]. Poslední aktualizace 6.8.2010 v 8:21:55. [cit. 2010-09-07] Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Elektrick%C3%A9_k%C5%99eslo>.

²⁹ TROMBLEY, S. *Popravy podle protokolu: Kontroverzní a šokující pohled na americký průmysl absolutního trestu zevnitř*. 1. vyd. Brno: Schneider. 1994, str. 35.

Ačkoliv je smrt vdechnutím směsi kyanovodíku a kyseliny sírové, která je pro popravu používána, považována za rychlou (od zahájení popravu do konstatování smrti zpravidla neuběhne více jak dvě minuty) a bezbolestnou, jsou popsány i případy, kdy smrt nenastala dříve jak po pěti až osmi minutách. Je to zejména tehdy, pokud odsouzený neuposlechne vězeňský personál, aby zhluboka dýchal, zadržuje dech nebo dýchá jen povrchně. Při tomto způsobu popravu je totiž nutná aktivní spolupráce odsouzeného. Ně každý je však takové spolupráce schopen. Pud sebezáchovy máme každý jinak silný a musí být těžké se svému usmrcení poddat a spolupracovat. Domníváme se, že ani vědomí, že si odsouzený prodlouží své umírání a možná si způsobí utrpení nebo si jej prodlouží, nedokáže ovlivnit přirozenou lidskou potřebu zachránit si život. Na rozdíl od smrtící injekce nepředchází vpuštění plynu do komory usnutí odsouzeného anestetiky. I zde se mohou dostavit křeče, záškuby svalů, třes nebo dušení.

Jak uvádí Monestier, *nejslavnějším „zplynovaným“ odsouzencem v historii plynových komor je Caryl Chessman. Stal se symbolem debat o zrušení trestu smrti, které se pak rozpoutaly. Domluvil se totiž s jedním novinářem, jedním z dvaadvaceti, kteří byli popravě přítomni, že mu dá znamení obličejem a prsty, bude-li trpět. A znamení skutečně dal. Zhluboka vydechl a vykřikl, jeho pleť vypadala voskově a hlava se mu prudce třásla, dokud neklesla dopředu.*³⁰

Jak dále Martin Monestier uvádí, *prvním udušeným v historii soudnictví byl americký Číňan John Gee, popravený v Nevadě 8. února 1924 za vraždu.*³¹ Tento způsob popravu tu tedy byl dříve než začala druhá světová válka, během níž docházelo k hromadnému vyhlazování Židů právě v plynových komorách. Toto je skutečnost, která je často ve spojitosti s plynovými komorami připomínána a diskutována a možná také jeden z důvodů, proč většina států od tohoto způsobu exekuce upouští.

5.4 Zastřelení

Tato technika usmrcení je stará stejně jako střelné zbraně samotné. Trest smrti zastřelením byl odpradáвна výsadou šlechticů, vojáků a dalších osob s výsadním postavením. Zastřelením nebyly zpravidla popravovány ženy a děti. Zastřelením se dodnes popravují odsouzení především v Číně. Popravčí četa čítá několik střelců, jejichž úkolem je mířit na srdce

---

³⁰ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. 1. vyd. Praha: Rybka Publishers: Knižní klub. 1998, str. 306.

³¹ o. cit., str. 300.

odsouzeného. Jeden z příslušníků popravčí čety je pověřen poskytnout odsouzenému tzv. ránu z milosti, pokud není mrtev poté, co proběhla salva.

5.5 Oběšení, pověšení

Příčinou smrti u oběšení může být udušení v důsledku znemožnění přítoku krve do mozku nebo přerušení míchy. Jsou známy celkem tři různé techniky oběšení, resp. pověšení. V Evropě byla tato technika exekuce používána především ve Velké Británii, než zde byl trest smrti v roce 1973 zrušen. Na rozdíl od zastřelení je pověšení považováno za nedůstojný způsob exekuce a v historii bylo v důsledku této premisy ukládáno zejména lidem prostého původu a byl to nejčastější způsob provedení popravky u dětí. Současně platilo, že čím výše odsouzený visí, tím potupnější je jeho smrt. Za zvláště ponižující pak bylo považováno věšení hlavou dolů.

PRAKTICKÁ ČÁST

Ústředním tématem bakalářské práce je postoj současné české populace k trestu smrti, zejména pak názor na jeho znovuzavedení za nejzávažnější delikty. V předchozím textu byla uvedena teorie k danému tématu, která čerpala ze současné situace v zahraničí, ale také z historických poznatků jak ve světě, tak u nás. Praktická část bakalářské práce se zabývá průzkumem prováděným pomocí dotazníků mezi občany Libereckého kraje, konkrétně občany ne mladšími 20ti let, následným vyhodnocením získaných dat, jakož i formulací a interpretací výsledků průzkumu.

6 Cíl praktické části

Cílem praktické části je zjistit pomocí dotazníku postoje občanů Libereckého kraje k trestu smrti, zejména to, zda by souhlasili se znovuzavedením absolutního trestu za nejzávažnější zločiny, jakou techniku hrdelního trestu považují za nejvíce humánní a co si myslí o současné míře kriminality v České republice. Získané výsledky budeme dále analyzovat s ohledem na věk, pohlaví, dosažené vzdělání a náboženskou příslušnost či nepřislušnost respondentů.

6.1 Předpoklady průzkumu

Abychom mohli zodpovědně přistoupit k provedení průzkumu, stanovili jsme následující předpoklady:

- 1. Lze předpokládat, že více jak 55 % občanů Libereckého kraje jsou zastánci trestu smrti.*
- 2. Lze předpokládat, že více jak 60 % občanů Libereckého kraje se středoškolským nebo vysokoškolským vzděláním jsou odpůrci trestu smrti.*

7 Použité průzkumné metody

Pro získání požadovaných údajů jsme použili kvantitativní metodu průzkumu dotazování a techniku dotazník. Cílem dotazníku bylo zjistit, zda by respondenti souhlasili se znovuzavedením trestu smrti za nejzávažnější zločiny, jakož i získání demografických údajů respondentů pro účely následné analýzy. Dále jsme dotazníkem zjišťovali názor respondentů na současnou míru kriminality v České republice, na nehumánnější způsob poprav, politickou preferenci při posledních volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a na velikost obce, ve které žijí. Dotazníkem jsme také zjišťovali, jaký konkrétní spáchaný delikt v naší novodobé historii považují obyvatelé Libereckého kraje za nejvíce závažný a zavrženíhodný.

Snažili jsme se vytvořit dotazník co nejjednodušší a ne příliš obsáhlý, neboť *čím jednodušeji a srozumitelněji bude dotazník formulován, čím více bude obsahovat otázky uzavřené (s nabídkou variant odpovědí), tím vyšší bude ochota respondentů ke spolupráci.*³²

Struktura dotazníku

Otázkou č. 1 jsme požádali respondenty, aby z námi nabízených trestních kauz, které se staly v České republice v nedávné minulosti, vybrali jednu, která je nejvíce pobouřila, vnímají ji jako nejzávažnější a nejvíce se jim vryla do paměti. Volili jsme známé trestní případy, které byly značně medializovány, abychom eliminovali možnost, že některý z respondentů nebude konkrétní případy znát. Rovněž jsme připojili možnost otevřené odpovědi, pokud by respondent žádnou z námi nabízených možností nepovažoval za vyhovující jeho subjektivnímu vnímání. Možnost otevřené odpovědi využili tři respondenti.

Druhá otázka dotazníku je ryze informativní. Požádali jsme respondenty o uvedení jejich názoru na současnou míru kriminality v České republice ve srovnání s obdobím před rokem 1989, po kterém u nás došlo ke zrušení trestu smrti.

Otázka č. 3 je klíčovou otázkou našeho průzkumu. Respondenti zde odpovídali na otázku, zda by souhlasili se znovuzavedením trestu smrti pro pachatele nejzávažnějších zločinů.

---

³² JIHLAVEC, J. – PALOUNKOVÁ, Z. – PEŠATOVÁ, I. – THELENOVÁ, K. *Metodika tvorby bakalářské práce*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci. 2010, s. 68.

Čtvrtou otázkou jsme zjišťovali názor respondentů na to, kterou z nejčastěji užívaných technik hrdelního trestu považují za nejvíce humánní. Možnou odpovědí bylo elektrické křeslo, smrtící injekce, oběšení, zastřelení a plynová komora.

Otázky č. 5, 6, 7, 8, 9, a 10 sloužily k získání sociodemografických údajů respondentů. Požádali jsme respondenty, aby u každé otázky označili odpověď, která odpovídá jejich aktuálnímu věku, velikosti obce, v níž žijí, nejvyššímu dosaženému vzdělání, jejich preferenci při posledních volbách do Parlamentu České republiky, náboženskému vyznání a jejich pohlaví. U otázky č. 5 jsme možnosti odpovědí na věk respondenta rozdělili do čtyř kategorií, počínaje věkem 20 let. Tuto věkovou hranici jsme zvolili zejména s ohledem na otázku č. 8 vztahující se k volebnímu právu (i když jsem si vědomi, že by zde stačila věková hranice 18 let) a také s ohledem na otázku č. 7 týkající se nejvyššího dosaženého vzdělání (zde jsme si naopak vědomi, že objektivnější by byla věková hranice alespoň 23 let).

Pro účely našeho průzkumu jsme tedy vytvořili standardizovaný dotazník, který je složen z 10 otázek a je zcela anonymní. Z deseti dotazníkových otázek se trestu smrti bezprostředně dotýkají 2 otázky, 6 otázek je sociodemografických a 2 otázky jsou okrajově informativní.

Výsledky dotazníkového šetření jsme zpracovali do tabulek a slovního shrnutí. V případě ověření předpokladů, a nejen zde, jsme z důvodu větší přehlednosti a názornosti použili kromě tabulek i formu grafického znázornění.

8 Popis zkoumaného vzorku

V následující kapitole bude naším cílem charakterizovat zkoumaný soubor. V našem průzkumu jsme se soustředili výhradně na občany Libereckého kraje v souladu s vytyčeným cílem práce.

8.1 Charakteristika regionu

Kromě krajského města Liberec je Liberecký kraj tvořen dalšími třemi okresními městy, a to Česká Lípa, Jablonec nad Nisou a Semily. Celý Liberecký kraj je pak tvořen celkem 215

městy a obcemi, přičemž 59 z nich spadá pod okresní město Liberec, 34 pod okresní město Jablonec nad Nisou, 65 pod okres Semily a 57 pod okres Česká Lípa. Liberecký kraj měl k 31.12.2009, podle údajů Českého statistického úřadu³³, 439 027 obyvatel³⁴, z toho 215 000 mužů a 224 027 žen, což znázorňuje následující Graf 1.

Graf 1 – Složení obyvatelstva Libereckého kraje

Věkové složení obyvatelstva v Libereckém kraji bylo k 31.12.2009 takové, že ve věkové skupině 0-14 let žilo v Libereckém kraji 65 254 obyvatel, ve věkové skupině 15-64 let 311 091 obyvatel a ve věkové skupině nad 65 let 62 672 obyvatel, což zachycujeme v následujícím Grafu 2.

Graf 2 – Věkové složení obyvatelstva Libereckého kraje

³³ Český statistický úřad [webová stránka]. Poslední aktualizace 1.6.2010. [cit. 2011-02-21] Dostupné z: <<http://www.liberec.czso.cz/x/krajedata.nsf/oblast2/obyvatelstvo-xl>>.

³⁴ Dle nejaktuálnějších informací ČSÚ měl k 30.9.2010 Liberecký kraj 439 817 obyvatel.

V posledních volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, které se konaly ve dnech 28. a 29.5.2010 byla v Libereckém kraji nejúspěšnější Česká strana sociálně demokratická s 22,08 % hlasů, následovala Občanská demokratická strana s 20,22 % hlasů, TOP 09 s 16,7 % hlasů, KSČM s 11,27 % hlasů a Věci veřejné s 10,88 % hlasů.³⁵ Z uvedené statistiky vyplývá, že mezi občany Libereckého kraje převažují voliči spíše pravicových, případně středněpravicových politických stran. Toto se částečně potvrdilo i v našem průzkumu, podle kterého v posledních volbách do Parlamentu České republiky 33,33 % respondentů volilo pravicově orientovanou politickou stranu, 10,10 % respondentů volilo levicově orientovanou politickou stranu, 56,57 % respondentů volilo jinou politickou stranu, případně nevolilo vůbec.

8.2 Popis zkoumaného souboru

Našeho průzkumu se zúčastnili občané z výše uvedených okresů Libereckého kraje starší dvaceti let. Oslovili jsme různorodé a víceméně náhodně vybrané skupiny občanů, kteří byli ochotni se prováděného průzkumu zúčastnit.

Zkoumaný vzorek tvořila část zaměstnanců Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci včetně soudců tohoto soudu, dále pak zaměstnanci příspěvkové organizace Domov Maxov, se sídlem v Lučanech nad Nisou – Horním Maxově, část zaměstnanců České pošty Frýdlant v Čechách s.p., část příslušníků Justiční stráže Okresního soudu v Liberci, část zaměstnanců Úřadu městského obvodu Liberec - Vratislavice nad Nisou a členové náboženské sboru Jednoty Bratrské v Hejnicích. Oslovili jsme rovněž rodinné příslušníky, příbuzné a známé. Zkoumaný soubor tvořilo celkem 100 osob, z nichž polovinu tvořili muži a druhou polovinu ženy.

Mezi ženami zodpovědělo dotazník 6 vysokoškolaček, 1 osoba s vyšším odborným vzděláním, 40 středoškolaček (27 osob s maturitou, 13 osob bez maturity) a 3 ženy uvedly, že dosáhly základního vzdělání.

---

³⁵ Český statistický úřad. *Statistická ročenka České republiky 2010*. [dokument on-line]. Poslední aktualizace 14.1.2011. [cit. 2011-02-21] Dostupné z: <<http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/kapitola/0001-10--3000>>.

Mezi muži dotazník zodpovědělo 17 vysokoškoláků, 26 středoškoláků (15 s maturitou, 11 bez maturity) a 5 respondentů se základním vzděláním. Jeden z respondentů nám své nejvyšší dosažené vzdělání neoznačil, proto jsme s dotazníkem dále nepracovali. Další z respondentů označil za své nejvyšší dosažené vzdělání současně vyšší odborné a vysokoškolské vzdělání, zařadili jsme jej pro účely průzkumu mezi vysokoškoláky.

Složení respondentů s ohledem na jejich dosažené vzdělání znázorňuje následující Tabulka 1.

Tabulka 1 - Složení respondentů s ohledem na dosažené vzdělání

Dosažené vzdělání	vysokoškolské	vyšší odborné	středoškolské		základní
				z toho s maturitou	
Ženy	6	1	40	27	3
Muži	18	0	26	15	5
Součet	24	1	66		8

Jak vyplývá z údajů v Tabulce 1, nejčastější kategorií oslovených respondentů jsou středoškoláci. Nejčastější věkovou kategorií oslovených respondentů je věk v rozmezí 20-35 let, jak vyplývá z Tabulky 2.

Tabulka 2 - Věkové složení respondentů

Věk	20-35 let	36-50 let	51-65 let	65 a více let	Součet
Ženy	21	17	10	2	50
Muži	16	16	11	6	49
Součet	37	33	21	8	99

Mezi respondenty se průzkumu zúčastnilo 12 křesťanů, 1 vyznavač buddhismu a 1 příslušník náboženské skupiny Svědci Jehovovi.

9 Výsledky průzkumu a jejich interpretace

V této části bakalářské práce budou prezentována data pocházející ze samotného průzkumu a také jejich interpretace, pro kterou je poměrně důležité znát okolnosti průběhu průzkumu.

9.1 Průběh průzkumu

Jednou z důležitých okolností průběhu průzkumu je skutečnost, že byl před samotným průzkumem uskutečněn průzkum pilotní. Začneme tedy představením jeho výsledků a popisem následně učiněných opatření z něho plynoucích.

9.1.1 Pilotáž

Cílem pilotního průzkumu bylo zejména ověřit vhodnost zvolené metody pro náš průzkum, ověřit srozumitelnost dotazníkových otázek, vypovídací schopnost dotazníku a jeho celkovou kvalitu po formální a obsahové stránce.

Pilotní průzkum se uskutečnil ve dnech 13. a 14.12.2010 mezi zaměstnanci Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci a mezi zaměstnanci České pošty, s.p. ve Frýdlantu, mezi které jsme rozdali celkem dvacet dotazníků s žádostí o jejich vyplnění. Všichni zúčastnění byli seznámeni s okolnostmi a důvody předložení dotazníku v rámci pilotního průzkumu a požádáni o sdělení případných nesrozumitelností, neurčitostí a jiných nejasností ve struktuře dotazníku či v jednotlivých otázkách. Před vyplňováním dotazníku byli respondenti ujištěni o jeho dobrovolnosti a anonymitě, upozorněni na pečlivé přečtení otázek včetně instrukcí k jejich zodpovězení a požádáni o upřímnost, pravdivost a zodpovědnost při vyplňování dotazníku.

Během pilotáže jsme si ověřili, že dotazník je pro účely našeho průzkumu vhodně zvolenou technikou. V rámci provedeného pilotního průzkumu jsme byli dvěma respondenty upozorněni na nedostatek v dotazníku a s tím související možnou neschopnost respondentů odpovědět na otázku č. 3 - *Souhlasil/a byste, aby byl v České republice znovu zaveden trest smrti pro pachatele nejzávažnějších deliktů?*, kde jsme respondentům nabízeli dvě možnosti odpovědí, a to *ano* a *ne*. S ohledem na poznatky získané v rámci pilotního průzkumu jsme

k otázce č. 3 doplnili do dotazníku třetí možnost odpovědi na předmětnou otázku, a to *nemohu se rozhodnout*.

Dalším poznatkem, který přinesl pilotní průzkum byla nedostatečnost zkoumaného souboru v oblasti respondentů hlásících se k některému z oficiálních náboženství. Z dotazníků, které se nám v rámci pilotního průzkumu vrátily, konkrétně pak z otázky č. 9 – *Hlásíte se k nějakému oficiálnímu náboženství?*, vyplynulo, že v části vzorku, který jsme oslovili pro pilotní průzkum, se ani jeden z respondentů nehlásí k nějakému oficiálnímu náboženství. Všech dvacet respondentů odpovědělo na tuto otázku **NE, jsem ateista**. S ohledem na toto zjištění jsme následně v rámci vlastního průzkumu cíleně požádali o vyplnění části dotazníků členy náboženského sboru Jednoty Bratrské v Hejnicích, jak jsme uvedli v bodu 8.2 bakalářské práce.

9.1.2 Vlastní průzkum

Poté, co jsme vyhodnotili výsledky pilotního průzkumu a učinili shora uvedená opatření, zahájili jsme průzkum vlastní. Vlastní průzkum se uskutečnil v období od 14.12.2010 do 3.2.2011 mezi občany Libereckého kraje staršími dvaceti let, z nichž bylo 50 žen a 50 mužů.

Jako prvé jsme požádali o vyplnění dotazníků zaměstnance České pošty, s.p. ve Frýdlantu v počtu **15** osob a zaměstnance Úřadu městského obvodu Liberec - Vratislavice nad Nisou v počtu **10** osob. V těchto dvou institucích průzkum probíhal ve dnech 14.12.2010 a 20.12.2010. Následně jsme se s žádostí o vyplnění dotazníků obrátili na zaměstnance Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci, kde jsme oslovili zejména soudce, asistenty soudců, vyšší soudní úředníky, vedoucí soudní kanceláře a zapisovatelky obchodního oddělení v celkovém počtu **25** osob. Zde průzkum probíhal ve dnech 6. a 7.1.2011. Jako další jsme požádali o vyplnění dotazníků **10** zaměstnanců příspěvkové organizace Domov Maxov, se sídlem v Lučanech nad Nisou – Horním Maxově, zejména z řad ošetřovatelů a vychovatelů, a to ve dnech 14. a 15.1.2011. Poslední oslovenou skupinou byli příslušníci Justiční stráže Okresního soudu v Liberci v počtu **15** osob, kde se průzkum uskutečnil dne 21.1.2011. S patnácti dotazníky jsme oslovili rovněž členy náboženského sboru Jednoty Bratrské v Hejnicích, přičemž s vyplněním dotazníku souhlasilo pouze **šest** z nich, a to dne 3.2.2011. Zbylou část respondentů tvořilo **19** osob z okruhu rodiny a známých, kteří dotazníky vyplňovali průběžně, příležitostně.

Všichni zúčastnění byli seznámeni s okolnostmi a důvody předložení dotazníku, ujištění o jeho dobrovolnosti a anonymitě, upozornění na pečlivé přečtení otázek včetně instrukcí k jejich zodpovězení a požádání o upřímnost, pravdivost a zodpovědnost při vyplňování dotazníku. Každý z respondentů měl možnost vyplnit dotazník v soukromí tak, aby byla zachována jeho anonymita.

9.2 Vyhodnocování položek dotazníku

Po shromáždění všech vyplněných dotazníků, které se nám vracely v průběhu téměř dvou měsíců, jsme provedli jejich zpracování a vyhodnocení. Výsledky tohoto vyhodnocení jsou obsaženy v následující části bakalářské práce.

Tato část bakalářské práce obsahuje shrnutí výsledků dotazníkového šetření a jejich interpretaci. Jak bylo uvedeno výše, bylo osloveno 100 občanů Libereckého kraje, z nich 50 žen a 50 mužů. Díky ochotě respondentů a osobní distribuci dotazníků, byla jejich návratnost 100 %. Výsledky průzkumu jsou zpracovány z celkového počtu 99 dotazníků, neboť jeden z dotazníků jsme nemohli použít pro absenci odpovědi na otázku č. 7 dotazníku, o nejvyšším dosaženém vzdělání.

Na následujících několika stranách provedeme vyhodnocení jednotlivých položek dotazníku.

Otázka č. 1 **Vyberte, prosím, jednu z trestních kauz, která Vás v poslední době nejvíce pobouřila, jeví se Vám nejzávažnější, nejvíce se Vám vryla do paměti apod.**

Tabulka 3 – Nejvíce závažná trestná činnost

Otázka č. 1	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
kauza "lesního vraha" Kalivody	1	1,01%
kauza Tomáš Pitr	0	0,00%
kauza Berdychův gang	0	0,00%
zavraždění devítiletého J. Šimánka	55	55,56%
kauza Vítkov	3	3,03%
kauza Bambiny di Praga - B. Kulínský	1	1,01%
kauza Kuřim	36	36,36%
jiná kauza – otevřená otázka	3	3,03%
Součet	99	100,00%

Z Tabulky 3 vyplývá, že pro většinu respondentů je za nejvíce závažnou považována trestná činnost páchaná na dětech. Většina respondentů z nabízených možností označila za

nejzávažnější případ znásilnění a zavraždění devítiletého chlapce pedofilem (55,56 %) a případ týrání dětí v Kuřimi z roku 2007 (36,36 %). Z Tabulky 3 je dále zřejmé, že se občanům Libereckého kraje nejeví jako příliš závažná majetková trestná činnost ve spojení s korupcí a tzv. „kriminalitou bílých límečků“.

Mezi řádky jsme z Tabulky 3 dále odvodili, že respondenti odpovídali skutečně upřímně a zodpovědně, jestliže nejmladší (a rovněž velmi medializovanou) z nabízených kauz, kauzu Vítkov, označilo v předemtné otázce jen 3,03 % respondentů.

Otázka č. 2 Současná míra kriminality v České republice je dle Vašeho názoru

Tabulka 4 – Míra kriminality v České republice

Otázka č. 2	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
vyšší než před r. 1989	63	63,64%
nižší než před r. 1989	25	25,25%
srovnatelná s obdobím před r. 1989	11	11,11%
Součet	99	100,00%

Z Tabulky 4 je zřejmé, že převážná většina občanů Libereckého kraje (63,64 %) se domnívá, že současná míra kriminality v České republice je vyšší než před rokem 1989. Považujeme za důležité zde poznamenat, že jsme si vědomi značné zkreslenosti tohoto ukazatele a jeho obtížné měřitelnosti v důsledku změny trestního systému po r. 1989 a v důsledku odlišnosti, respektive neexistence některých skutkových podstat trestných činů v porovnání se současným stavem a naopak, nicméně, zajímal nás názor veřejnosti a její vnímání současného stavu kriminality v České republice.

Otázka č. 3 Souhlasil/a byste, aby byl v České republice znovu zaveden trest smrti pro pachatele nejzávažnějších deliktů?

Tabulka 5 – Znovuzavedení trestu smrti

Otázka č. 3	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
Ano	57	57,58%
Ne	25	25,25%
Nemohu se rozhodnout	17	17,17%
Součet	99	100,00%

Z Tabulky 5 vyplývá, že mezi občany Libereckého kraje převažují zastánci trestu smrti (57,58 %) a že značná část občanů nemá na znovuzavedení trestu smrti jednoznačný názor (17,17 %).

Otázka č. 4 Za nejvíce humánní techniku hrdelního trestu považujete

Tabulka 6 – Nejvíce humánní technika hrdelního trestu

Otázka č. 4	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
Elektrické křeslo	1	1,01%
Oběšení	1	1,01%
Zastřelení	2	2,02%
Smrtící injekce	94	94,95%
Plynová komora	0	0,00%
Neodpověděl	1	1,01%
Součet	99	100,00%

Z Tabulky 6, která znázorňuje názory respondentů na nejvíce humánní techniku hrdelního trestu, vyplývá jednoznačná preference nejmladší z technik, a to smrtící injekce (94,95 %).

Otázka č. 5 V letošním roce jste dosáhl/a nebo dosáhnete věku

Tabulka 7 – Věkové rozdělení respondentů

Otázka č. 5	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
20-35 let	37	37,37%
36-50 let	33	33,33%
51-65 let	21	21,21%
více než 65 let	8	8,08%
Součet	99	100,00%

V Tabulce 7 jsou zachyceny odpovědi na sociodemografickou otázku týkající se věku oslovených respondentů. Tabulka vypovídá o poměrné věkové vyrovnanosti oslovených respondentů a slabším obsazení seniorů ve věku nad 65 let.

Otázka č. 6 Žijete v obci, která čítá

Tabulka 8 – Rozdělení respondentů podle obce

Otázka č. 6	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
do 10 tisíc obyvatel	55	55,56%
nad 10 tisíc do 100 tisíc obyvatel	18	18,18%
nad 100 tisíc obyvatel	26	26,26%
Součet	99	100,00%

Z Tabulky 8 lze vyčíst, že více než polovina (55,56 %) oslovených respondentů trvale žije v obcích, které čítají méně než 10 000 obyvatel, 18,18 % pak v obcích, které čítají více než 10 000 a méně než 100 000 obyvatel a 26,26 % v obci, která má více než 100 000 obyvatel.

Tabulka 9 – Podíl příznivců trestu smrti podle velikosti obce

Velikost obce	Počet respondentů	Příznivci trestu	Vyjádřeno v %
do 10 tisíc obyvatel	55	30	54,55%
nad 10 tisíc do 100 tisíc obyvatel	18	9	50,00%
nad 100 tisíc obyvatel	26	18	69,23%
Součet	99	57	57,58%

Tabulka 9 zachycuje složení respondentů z hlediska velikosti obce, v níž žijí, a vyjadřuje podíl příznivců absolutního trestu. Z tabulky tak vyplývá, že v obcích všech velikostí převládají mezi respondenty příznivci trestu smrti, přičemž v jediné obci Libereckého kraje, která má více než 100 000 obyvatel, Liberci, by se znovuzavedením trestu smrti souhlasilo 69,23 % občanů.

Otázka č. 7 Vaše nejvyšší dosažené vzdělání je

Tabulka 10 – Dosažené vzdělání respondentů

Otázka č. 7	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
Základní	8	8,08%
Střední odborné	24	24,24%
Úplné střední s maturitou	42	42,42%
Vyšší odborné	1	1,01%
Vysokoškolské	24	24,24%
Součet	99	100,00%

Tabulka 10 znázorňuje složení respondentů z hlediska dosaženého vzdělání a je z ní zřejmé, že našeho průzkumu se zúčastnilo nejvíce respondentů s úplným středním vzděláním (42,42 %). Oproti tomu nejméně zastoupenou skupinou občanů jsou respondenti se základním vzděláním (8,08 %) a vyšším odborným vzděláním (1,01 %).

Otázka č. 8 V posledních volbách do Parlamentu České republiky jste volil/a:

Tabulka 11 – Volební preference respondentů

Otázka č. 8	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
Pravicově orientovanou politickou stranu	33	33,33%
Levicově orientovanou politickou stranu	10	10,10%
Jinou politickou stranu nebo nevolil/a	56	56,57%
Součet	99	100,00%

Z Tabulky 11 můžeme vyčíst, že mezi oslovenými respondenty převažují voliči pravice nad voliči levice a že značná část respondentů jsou voliči politického středu, respektive, že značná část respondentů v posledních volbách do Parlamentu České republiky svého volebního práva nevyužila.

Otázka č. 9 Hlásíte se k nějakému oficiálnímu náboženství?

Tabulka 12 – Náboženská příslušnost respondentů

Otázka č. 9	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
Ano	16	16,16%
Ne, jsem ateista	83	83,84%
Součet	99	100,00%

Z Tabulky 12 vyplývá, že se našeho průzkumu zúčastnilo 16,16 % osob hlásících se k některému z náboženství. V Tabulce 13 jsou pak znázorněny jejich postoje k trestu smrti. Jak je zřejmé z Tabulky 13, rovná polovina neateistických občanů v Libereckém kraji se staví proti trestu smrti.

Tabulka 13 – Postoje věřících k trestu smrti

Postoje věřících	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
Ano	3	21,43%
Ne	7	50,00%
Nemohu se rozhodnout	4	28,57%
Součet	14	100,00%

Otázka č. 10 Respondent je

Tabulka 14 – Složení respondentů dle pohlaví

Otázka č. 10	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
Žena	50	50,51%
Muž	49	49,49%
Součet	99	100,00%

V Tabulce 14 je znázorněno složení respondentů dle jejich pohlaví.

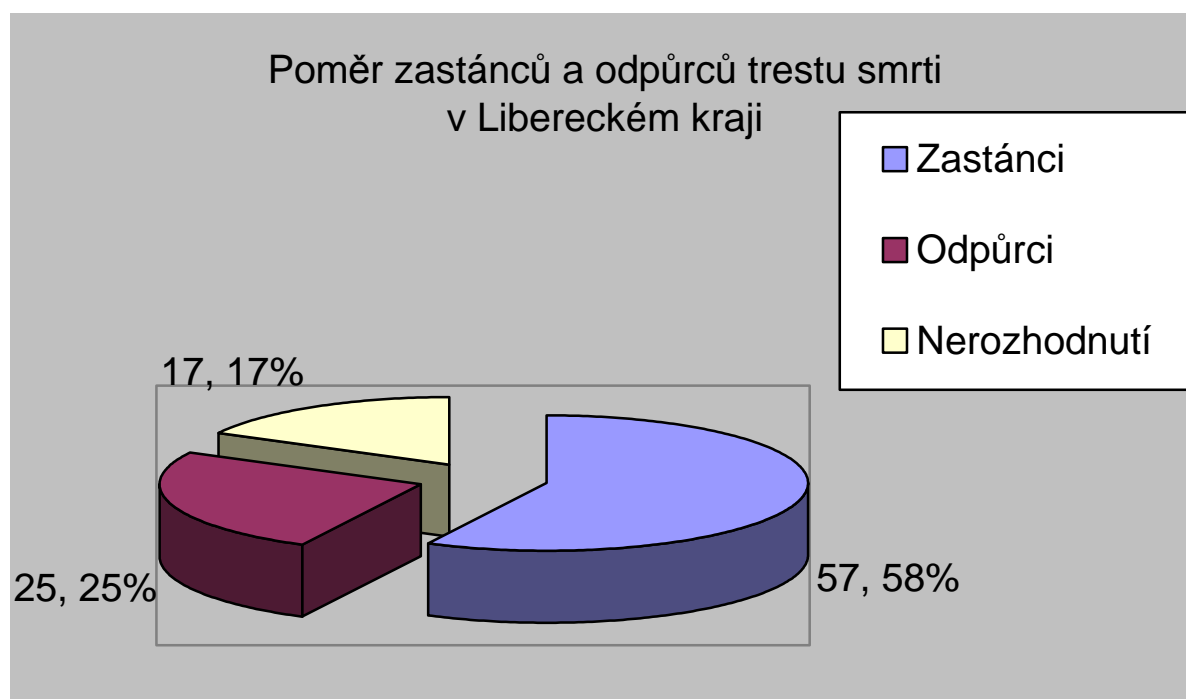

9.3 Ověření platnosti předpokladů

V následující části bakalářské práce se zaměříme na ověřování předpokladů průzkumu, které byly před jeho zahájením definovány takto:

1. předpoklad: *Lze předpokládat, že více jak 55 % občanů Libereckého kraje jsou zastánci trestu smrti.*

Ověření předpokladu: Předpoklad byl ověřen jako platný. Na základě výsledku provedeného dotazníkového průzkumu, který je zachycen v Tabulce 5, bylo ověřeno, že 57,58 % občanů Libereckého kraje by souhlasilo se znovuzavedením trestu smrti za nejzávažnější delikty, a řadí se tedy mezi zastánce trestu smrti. Dalších 17,17 % dotázaných se jednoznačně neřadí ani mezi zastánce trestu smrti a ani mezi jeho odpůrce. 25,25 % občanů Libereckého kraje jsou jednoznačnými odpůrci trestu smrti a nesouhlasili by s jeho znovuzavedením ani za nejzávažnější delikty. Tento poměr příznivců a odpůrců absolutního trestu je zachycen v následujícím Grafu 3.

Graf 3 - Poměr zastánců a odpůrců trestu smrti v Libereckém kraji

2. předpoklad: *Lze předpokládat, že více jak 60 % občanů Libereckého kraje se středoškolským nebo vysokoškolským vzděláním jsou odpůrci trestu smrti.*

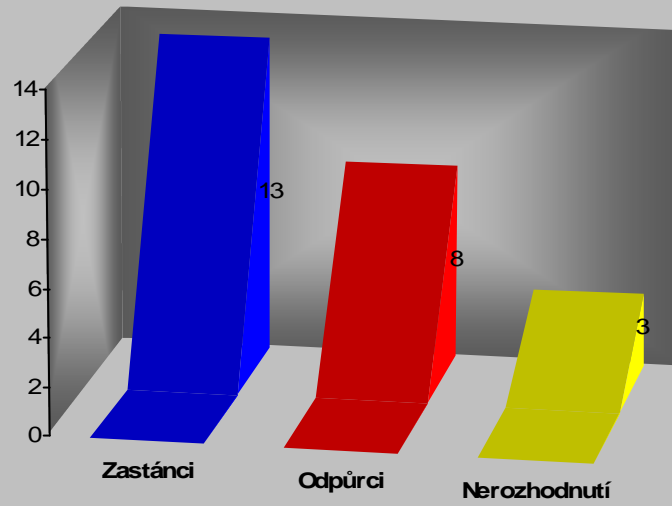
Ověření předpokladu: Platnost druhého z předpokladů se ověřit nepodařilo. Z provedeného průzkumu vyšlo najevo, že mezi vysokoškolsky a středoškolsky vzdělanými občany Libereckého kraje je odpůrců trestu smrti pouze 25,25 %. Z následující tabulky vyplývá, že mezi vysokoškoláky je 33,33 % odpůrců trestu smrti a mezi středoškoláky v průměru dokonce jen 21,13 %.

Tabulka 15 - Podíl odpůrců absolutního trestu

Dosažené vzdělání	Počet respondentů	Počet odpůrců	Vyjádřeno v %
Základní	8	3	37,50%
Střední odborné	24	5	20,83%
Úplné střední s maturitou	42	9	21,43%
Vyšší odborné	1	0	0,00%
Vysokoškolské	24	8	33,33%
Součet	99	25	25,25%

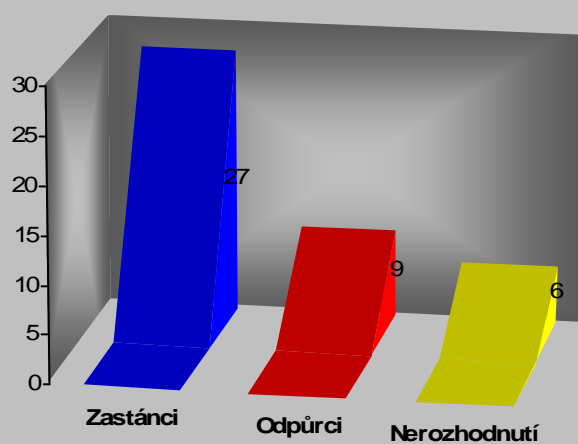
Pro větší přehlednost jsme výsledky průzkumu znázornili do následujících grafů, v nichž je zachycen podíl zastánců a odpůrců trestu smrti mezi vysokoškoláky (Graf 4), mezi respondenty s úplným středním odborným vzděláním (Graf 5) a respondenty se středním odborným vzděláním (Graf 6).

Podíl zastánců a odpůrců trestu smrti mezi vysokoškoly

Graf 4 - Podíl zastánců a odpůrců trestu smrti mezi vysokoškoly

Podíl zastánců a odpůrců trestu smrti mezi respondenty s úplným středním vzděláním

Graf 5 - Podíl zastánců a odpůrců trestu smrti mezi respondenty s úplným středním odborným vzděláním

Graf 6 - Podíl zastánců a odpůrců trestu smrti mezi respondenty se středním odborným vzděláním (bez maturity)

V této části bakalářské práce jsme statisticky a graficky zobrazili výsledky dotazníkového šetření a provedli ověření předpokladů průzkumu. Slovní shrnutí praktické části (průzkumu) bude obsaženo v následující kapitole.

10 Shrnutí výsledků praktické části

V praktické části bakalářské práce byly vyhodnoceny výsledky provedeného průzkumu postojů občanů Libereckého kraje k trestu smrti, analýza získaných výsledků a následně ověření předpokladů průzkumu. Byly vyhodnoceny odpovědi 99 obyvatel Libereckého kraje získané kvantitativní metodou průzkumu za použití standardizovaného dotazníku, který tvoří přílohu bakalářské práce.

Z odpovědí respondentů na první otázku, která byla do dotazníku zařazena za účelem vzbuzení zájmu respondentů o danou problematiku, vyplynulo, že pro většinu respondentů je za nejvíce závažnou považována trestná činnost páchaná na dětech, což jsme očekávali.

Z odpovědí respondentů na druhou otázku vyšlo najevo, že převážná většina občanů Libereckého kraje, přesně 63,64 %, se domnívá, že současná míra kriminality v České republice je vyšší než před rokem 1989. Otázka neměla žádným způsobem ověřovat znalosti či přehled občanů Libereckého kraje o kriminalitě v České republice, zajímalo nás subjektivní vnímání této problematiky veřejností.

Z odpovědí na zásadní a klíčovou otázku dotazníku vyšlo najevo, že mezi občany Libereckého kraje převažují zastánci trestu smrti, kterých je zde 57,58 %, že značná část občanů Libereckého kraje nemá na trest smrti jednoznačný názor (17,17 %) a že 25,25 % občanů Libereckého kraje patří mezi odpůrce trestu smrti.

V navazující otázce čtvrté odpovídali respondenti na otázku týkající se technik hrdelního trestu. Analýzou odpovědí jsme zjistili, že mezi občany Libereckého kraje je za nejvíce humánní techniku hrdelního trestu považována smrtící injekce. Pro tuto techniku se vyslovilo 94,95 % respondentů.

Dalšími dotazníkovými otázkami jsme získali sociodemografická data respondentů, která jsme následně analyzovali a došli k těmto výstupům:

1. Poměr zastánců a odpůrců trestu smrti v jednotlivých věkových kategoriích je vyrovnaný. Mírně převažují zastánci trestu smrti ve věkové kategorii 51 – 65 let (61,36 %).
2. Poměr zastánců a odpůrců trestu smrti se výrazně neliší ve vztahu k velikosti obce, v níž respondenti žijí. V menších obcích – do 10 000 obyvatel – převažují odpůrci trestu smrti (57,42 %). Naopak mezi občany Liberce je 69,23 % zastánců trestu smrti.
3. Mezi respondenty se základním vzděláním je 50 % zastánců trestu smrti, mezi respondenty se středním odborným vzděláním je 54,17 % zastánců trestu smrti, mezi respondenty s úplným středním vzděláním je 64,29 % zastánců trestu smrti a mezi vysokoškolsky vzdělanými respondenty je 54,17 % zastánců trestu smrti.
4. Zastánci trestu smrti převažují mezi voliči pravicově orientovaných politických stran, a to 71,26 %.
5. Mezi respondenty, kteří se hlásí k některému z náboženství, je 50 % odpůrců trestu smrti, 21,43 % věřících by souhlasilo se znovuzavedením trestu smrti a 28,57 % věřících nejsou ani odpůrci, ani zastánci absolutního trestu.
6. Zastánců absolutního trestu je více mezi muži, a to 61,16 %. U žen to činí 54 %.

Na základě výsledků výše popsaného průzkumu byla následně ověřena platnost předpokladu č. 1, neboť z průzkumu vyplynulo, že mezi občany Libereckého kraje je 57,58 % zastánců trestu smrti. Oproti tomu platnost druhého předpokladu se ověřit nepodařilo, neboť jak mezi vysokoškoláky, tak i mezi středoškoláky převládají zastánci trestu smrti.

ZÁVĚR

Předložená bakalářská práce se zabývala tématem absolutního trestu z pohledu současné společnosti ve světě, v České republice a v Libereckém kraji, v němž byl realizován průzkum, ze kterého vycházela následná analýza postojů občanů Libereckého kraje k trestu smrti.

Cílem práce bylo teoreticky popsat předkládanou problematiku v aktuálním světle a prakticky zhodnotit na vybraném vzorku respondentů postoje současné české společnosti k problematice trestu smrti, zejména k jeho znovuzavedení za nejzávažnější delikty.

Teoretická část práce byla zaměřena na nástin problematiky absolutního trestu a uvedení do tématu. Zabývala se současností trestu smrti ve světě, jeho nedávnou historií v naší zemi, hlavními argumenty hovořícími pro nebo naopak proti tomuto trestu a možnými technikami exekucí. Podklad pro teoretickou část práce tvořily dostupné tištěné monografie, příspěvky v odborných periodikách, jakož i zdroje internetové.

Praktická část práce se zabývala tříděním dat získaných průzkumem a jejich následnou analýzou. Pro realizaci průzkumu byl zvolen kvantitativní přístup v získávání dat, technika standardizovaného dotazníku obsahujícího převážně uzavřené otázky, jenž byl předložen s žádostí o vyplnění stovce občanů Libereckého kraje, jimž rovněž patří naše díky za ochotu a zodpovědný přístup k odpovídání.

Dotazníkovým šetřením byla ověřována platnost dvou předpokladů, z nichž jako platný byl vyhodnocen předpoklad č. 1, jenž zněl: *Lze předpokládat, že více jak 55 % občanů Libereckého kraje jsou zastánci trestu smrti*. Platnost druhého z předpokladů znějícího: *Lze předpokládat, že více jak 60 % občanů Libereckého kraje se středoškolským nebo vysokoškolským vzděláním jsou odpůrci trestu smrti*, se ověřit nepodařilo.

Pro tento účel vytvořený a mezi respondenty distribuovaný dotazník není příliš obsáhlý, nicméně se ukázal být dostačujícím a po vyplnění plnohodnotným podkladem pro realizaci předdeslaného průzkumu.

Vzhledem k rozsahu dotazníkového šetření a k povaze bakalářské práce je však nutné na provedený průzkum nahlížet pouze jako na nezbytný prvotní exkurz do problematiky

absolutního trestu a nikoli jako na autentický odraz postojů občanů České republiky k trestu smrti.

Postoje občanů Libereckého kraje k trestu smrti

Z provedeného průzkumu vyšlo najevo, že 63,64 % občanů Libereckého kraje vnímá současnou míru kriminality v České republice jako vyšší než před rokem 1989, z čehož lze usuzovat na to, že občané České republiky nejsou zcela přesvědčeni o dostatečné a účinné ochraně svých životů, zdraví a majetku ze strany orgánů činných v trestním řízení, jakož i o způsobech a prostředcích ochrany zájmů chráněných trestním zákonem, což nelze hodnotit jinak než negativně.

Analýzou výsledků dotazníkového šetření jsme došli k závěru, že mezi občany Libereckého kraje převažují zastánci trestu smrti, když 57,58 % respondentů by souhlasilo s jeho znovuzavedením za nejzávažnější zločiny. Pokud bychom se rozhodli na základě získaných dat vytvořit profil zastávce trestu smrti, byl by jím muž ve věku 51-65 let, středoškolák žijící ve stotisícovém městě, zpravidla ateista a volič pravice.

Pokud by byl trest smrti přípustný, 94,95 % respondentů by za nehumánnější techniku popravky zvolilo smrtící injekci. Otázkou však zůstává, jestli by tato byla mezi veřejností rovněž preferovanou technikou usmrcení pachatele. Často se totiž můžeme setkat se silnými emocemi a následnou tendencí veřejnosti přát pachateli zvlášť ohavného skutku smrt, a to pokud možno co nejtrýznivější. Jistě by bylo zajímavé se touto otázkou zabývat v dalším, navazujícím a rozsáhlejším průzkumu. Stejně tak otázkou druhu a závažnosti deliktu, za který by měl být trest smrti ukládán.

Na úplný závěr nemůžeme jinak, než napsat následujících pár řádků.

Neboť v době, kdy tuto práci uzavíráme, přináší česká média zprávu o nalezení těla pět měsíců pohřešované devítileté dívky, jejíž příběh, jméno a andělskou tvář zná celá Česká republika ... Celá země si do poslední chvíle přála, aby se dívka živá a zdravá vrátila ke svým rodičům. Bohužel. Stala se obětí násilného trestného činu. Hlavním podezřelým je jednačtyřicetiletý muž, který není orgánům činným v trestním řízení neznámý již z dřívější doby, jedná se o recidivistu. Přestože policie z taktických důvodů mlčí, na veřejnost pronikla informace, že vrah dívku znásilnil a rdousil ji tak intenzivně, až jí zlomil dva krční obratle ...

a to pravděpodobně proto, aby se zmocnil klíčů od domu, ve kterém žila, a mohl jej tak snadno vykrást ... Internetové diskuse a sociální sítě, české ulice a domácnosti jsou rázem zaplaveny vlnou emocí a rozhořčení ... a není divu. Znovu a znovu se ozývají hlasy volající po rázném a přísném potrestání pachatele. A nelze si opět nepoložit otázku, zda by si právě pachatel tohoto zločinu, byl-li v době jeho spáchání příčetný, nezasloužil za své jednání zaplatit nejvyšší cenu ... a opět máme důvod se zamyslet ... TREST SMRTI – ANO ČI NE?

NÁVRH OPATŘENÍ

Asi by bylo naivní a nadhodnocené domnívat se, že předložená bakalářská práce či výsledky provedeného průzkumu povedou k otevření parlamentní diskuze nad přijatelností trestu smrti v České republice. Trest smrti v České republice je nepřípustný s ohledem na Ústavu České republiky, zákon, který má v naší zemi nejvyšší právní sílu, a je přitom vysoce rigidní. Ke změně ústavních zákonů se v naší zemi přistupuje jen zcela výjimečně. Domníváme se však, že by provedený průzkum mohl posloužit jako podklad a odraz pro další podrobnější a rozsáhlejší průzkum či výzkum činěný v budoucnosti.

Kromě vedení diskuzí a pořádání přednášek na různých úrovních odborné i laické veřejnosti, které jsou – i s ohledem na naše zjištění, že značná část české populace nemá jednoznačný názor na nastolenou problematiku – žádoucí, mají celospolečenský přínos a dle našeho názoru také vysokou vypovídací hodnotu, bychom navrhovali zaměřit se na úpravu legislativy, zejména pak v oblasti sankcí za závažné zločiny. Jisté kroky v tomto směru již byly učiněny v nedávné minulosti, kdy zákonem č. 40/2009, trestním zákoníkem, účinným od 1.1.2010, byla zvýšena horní hranice trestní sazby u výjimečného trestu na dobu určitou z 25 na 30 let. Přesto navrhujeme **další zpřísnění trestů** za závažné zločiny a jako další, zavedení systému **sčítání uložených trestů** za jednotlivé spáchané delikty namísto ukládání souhrnných a úhrnných trestů. Pokud se pachatel dopustí vloupání, znásilnění a vraždy, neměl by mu hrozit maximálně výjimečný trest odnětí svobody až na 30 let, ale trest odnětí svobody tak dlouhý, jako je součet soudem uložených trestů za jednotlivé spáchané delikty. Takovýto systém bychom považovali za spravedlivý, objektivní a samozřejmě také, přísnější pro pachatele.

Současně se domníváme, že výše popsaný systém sčítání trestů by vedl i k zefektivnění a zrychlení práce soudů, což je současně náš další návrh opatření – zrychlit práci soudů tak, aby potrestání pachatele následovalo co nejdříve po spáchání deliktu. Kromě výše popsané změny ve způsobu ukládání trestů pachatelům, se domníváme, že by ke zrychlení práce soudů mohlo vést jejich **částečné odbřemenění** a poskytnutí většího prostoru pro uplatnění alternativ a odklonů v trestním řízení, tedy poskytnutí většího prostoru pro **mediaci a restorativní justici** jako takovou, k čemuž je zapotřebí diferencovaný přístup k trestné činnosti a k jejím pachatelům. Diferencovanému přístupu k pachatelům trestné

činnosti napomohl nový Trestní zákoník, který mezi trestnými činy rozlišuje přečiny, zločiny a zvlášt' závažné zločiny.

Jelikož z našeho průzkumu vyplynula také skutečnost, že občané pocít'ují současnou míru kriminality jako vyšší než před rokem 1989, a tudíž se valná většina obyvatel necítí v České republice příliš bezpečně, navrhuje rovněž zaměřit se na **prevenci**. Nejen děti na základních a středních, ale již v mateřských školách, by měly být – formou pro ně srozumitelnou a opakovaně – seznamovány a upozorňovány na rizika a nástrahy, která na ně čekají v každodenním životě. Takovéto **preventivní osvětové programy** by měli vést odborníci, psychologové a pedagogové v oblasti prevence kriminality. Obecné poučení ze strany vyučujícího, rodičů, výchovného poradce nebo sociálního pracovníka nepovažujeme za dostačující. Navrhujeme zaměřit se na učení dětí, mladistvých, seniorů, zdravotně či sociálně znevýhodněných občanů a jiných rizikových skupin, jak svým chováním a počínáním minimalizovat možnost expozice sebe sama rizikovým situacím a učit je vzorcům chování, které mohou uplatnit, pokud se do takové situace dostanou.

Posledním opatřením, jež navrhuje, je **realizace rozsáhlejšího průzkumu** zaměřeného na problematiku trestu smrti a jeho vnímání českou veřejností. Vzhledem k tomu, že platnost druhého z našich předpokladů se nepodařilo ověřit, navrhuje provést rozsáhlejší průzkum s objemnějším zkoumaným vzorkem, výsledky analyzovat a následně porovnat s výsledky námi provedeného průzkumu.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

BALZER, J. *Trestní právo hmotné: Právní stav k 1.1.2002. Učební texty Justiční školy v Kroměříži*. 1. vyd. 2002.

ČERNÍKOVÁ, V. a kol. *Sociální ochrana. Terciární prevence, její možnosti a limity*. 1. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008, ISBN 978-80-7380-138-0.

FOUCAULT, M. *Dohlížet a trestat: Kniha o zrodu vězení*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Dauphin, 2000. ISBN 80-86019-96-9.

JIHLAVEC, J. – PALOUNKOVÁ, Z. – PEŠATOVÁ, I. – THELENOVÁ, K. *Metodika tvorby bakalářské práce*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2010. ISBN 978-80-7372-636-2.

LIPŠIC, D. *Trest smrti – áno či nie?* In *Trestní právo*. LexisNexis CZ, s.r.o., Praha. Ročník XII. Číslo 6/2008, ISSN 1211-2860.

MONESTIER, M. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. 1. vyd. Praha: Rybka Publishers: Knižní klub, 1998. ISBN 80-86182-05-3.

SOCHŮREK, J. *Kapitoly z penologie. I. Díl. Úvod do teorie trestu a trestání*. 1. vyd. Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-203-6.

SOTOLÁŘ, A. - PÚRY, F. - ŠÁMAL, P. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2000. ISBN 80-7179-350-7.

TROMBLEY, S. *Popravy podle protokolu: Kontroverzní a šokující pohled na americký průmysl absolutního trestu zevnitř*. 1. vyd. Brno: Schneider, 1994. ISBN 80-85796-02-3.

VOREL, J. – ŠIMÁNKOVÁ, A. – BABKA, L. *Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech. Díl II*. 1. vyd. Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2004. ISBN 80-86621-05-7.

Internetové zdroje:

BBC © MMIX [webová stránka]. *Ethics: Capital punishment*. [cit. 2010-09-09]. Dostupné z: <<http://www.bbc.co.uk/ethics/capitalpunishment/intro.shtml>>.

BBC © MMIX [webová stránka]. *Ethics: Capital punishment*. [cit. 2009-11-26]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/ethics/capitalpunishment/against_7.shtml>.

Český statistický úřad [webová stránka]. Poslední aktualizace 1.6.2010. [cit. 2011-02-21] Dostupné z: <<http://www.liberec.czso.cz/x/krajedata.nsf/oblast2/obyvatelstvo-xl>> .

Český statistický úřad. *Statistická ročenka České republiky 2010*. [dokument on-line]. Poslední aktualizace 14.1.2011. [cit. 2011-02-21] Dostupné z: <<http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/kapitola/0001-10--3000>>.

ŠÍMA, M. – KAČÍREK, Š. *Děti na popravišti*. [televizní dokument online] Česká televize Ostrava: Centrum publicistiky a dokumentu, 2010. Poslední aktualizace 27. září 2010 12:58:01. Dostupné z:
<<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10267495413-deti-na-popravisti/21056226674/video/>>.

Wikipedie. Otevřená encyklopedie [databáze online]. Poslední aktualizace 6.8.2010 v 8:21:55. [cit. 2010-09-07] Dostupné z:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Elektrick%C3%A9_k%C5%99eslo> .

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Dotazník

DOTAZNÍK

k prováděnému průzkumu postojů občanů Libereckého kraje ke znovuzavedení trestu smrti za nejzávažnější zločiny

Tento dotazník slouží k průzkumu postoje současné české populace ke znovuzavedení trestu smrti, a je součástí bakalářské práce na stejnojmenné téma. Dotazník obsahuje celkem deset otázek. U každé otázky je uveden způsob, jakým je třeba označit Vaši odpověď. Prosím, odpovězte na všechny uvedené otázky, jen tak bude dotazník plnohodnotným podkladem pro prováděný průzkum. Odpovídejte prosím pravdivě, dle skutečnosti a Vašich osobních pocitů a pohnutek. Dotazník je zcela anonymní.

Otázka č. 1 (označte křížkem jednu z nabízených možností)

Vyberte, prosím, jednu z trestních kauz, která Vás v poslední době nejvíce pobouřila, jeví se Vám nejzávažnější, nejvíce se Vám vryla do paměti apod.

- kauza „lesního vraha“ Kalivody
- kauza Tomáše Pitra
- kauza Berdychova gangu
- zavraždění devítiletého Jakuba Šimánka slovenským sexuálním deviantem Antonínem Novákem
- kauza Vítkov
- kauza sboristy Bambiny di Praga Bohuslava Kulínského
- kauza Kuřim
- jiná kauza – specifikujte.....
- .....
- .....

Otázka č. 2 (označte křížkem jednu z nabízených možností)

Současná míra kriminality v České republice je dle Vašeho názoru

- vyšší než před rokem 1989
- nižší než před rokem 1989
- srovnatelná s obdobím před rokem 1989

Otázka č. 3 (označte křížkem jednu z nabízených možností)

Souhlasil/a byste, aby byl v České republice znovu zaveden trest smrti pro pachatele nejzávažnějších deliktů?

- ano
- ne
- nemohu se rozhodnout

Otázka č. 4 (označte křížkem jednu z nabízených možností)

Za nejvíce humánní techniku hrdelního trestu považujete

- elektrické křeslo
- oběšení
- zastřelení
- smrtící injekci
- plynovou komoru

Otázka č. 5 (označte křížkem jednu z nabízených možností)

V letošním roce jste dosáhl/a nebo dosáhnete věku

- 20-35 let
- 36-50 let
- 51-65 let
- více než 65 let

Otázka č. 6 (označte křížkem jednu z nabízených možností)

Žijete v obci, která čítá

- do 10 tisíc obyvatel
- nad 10 tisíc do 100 tisíc obyvatel
- nad 100 tisíc obyvatel

Otázka č. 7 (označte křížkem jednu z nabízených možností)

Vaše nejvyšší dosažené vzdělání je

- základní
- střední odborné
- úplné střední s maturitou
- vyšší odborné
- vysokoškolské

Otázka č. 8 (označte křížkem jednu z nabízených možností)

V posledních volbách do Parlamentu ČR jste volil/a:

- pravicově orientovanou politickou stranu
- levicově orientovanou politickou stranu
- jinou politickou stranu nebo jste nevolil/a

Otázka č. 9 (nehodící se škrtněte; v případě kladné odpovědi, specifikujte, k jakému náboženství se hlásíte?)

Hlásíte se k nějakému oficiálnímu náboženství?

ANO .....(doplňte, prosím, k jakému)

NE, jsem ateista

Otázka č. 10 (označte křížkem jednu z nabízených možností):

Respondent je

žena

muž

Děkuji Vám za Váš názor a za čas, který jste věnoval/a vyplnění dotazníku.

Marika Palmeová